

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2014-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jiří Hazuka

Obchodní firma podle nového občanského zákoníku

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Ing. Martin Kohout, Ph.D .

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2014-2017

BACHELOR THESIS

Jiří Hazuka

Trade Name in the new Civil Code

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

JUDr. Ing. Martin Kohout, Ph.D .

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jiří Hazuka

Poděkování

Rád bych poděloval mému vedoucímu bakalářské práce pánu JUDr. Ing. Martinu Kohoutovi, Ph.D . za vedení mé bakalářské práce, a za odborný dohled.

Anotace

Cílem bakalářské práce je popsat problematiku obchodní firmu podle nové právní úpravy, která je účinná od 1 . 1 . 2014. Bakalářská práce je celkem rozdělena do osmi kapitol. První část práce se věnuje vymezení základních pojmů, které jsou nezbytné k pochopení a přiblížení problematiku obchodní firmy. V další kapitole je popsán historický vývoj právní úpravy od začátku 19. století až po současnou právní úpravu představovanou novým občanským zákoníkem účinným od roku 2014. V třetí kapitole jsou popsány jednotlivé právní zásady, které jsou nezbytné pro fungování obchodního práva. Jednotlivé druhy obchodních firem jsou popsány ve čtvrté kapitole. V páté kapitole jsou podrobně popsány podmínky tvorby obchodní firmy jak fyzických, tak i právnických osob. Převod, přechod a změna obchodní firmy je popsána v šesté kapitole. Tato kapitola také vysvětluje problematiku staré obchodní firmy a popisuje převod, přechod a změnu u fyzických a právnických osob. Sedmá kapitola je věnována právní ochraně obchodní firmy, která je představována absolutní a relativní ochranou, předregistrací, mimosoudní nebo soudní ochranou. Závěrečná kapitola je věnována porovnání nové a staré právní úpravy a zhodnocení jejího dopadu na firemní právo.

Klíčová slova

Nový občanský zákoník, obchodní firma, obchodní rejstřík, obchodní zákoník, obchodní závod, ochrana obchodní firmy, podnikatel, zásady obchodní firmy

Annotation

The goal of the thesis is to describe the trade name under the new legislation, that is effective from 1 1st 2014. Bachelor thesis is divided in a total of eight chapters. The first part deals with the definition of basic concepts that are necessary to understand and approach the issue of trade names. The next chapter describes the historical development of legislation since the early 19th century to the current legislation represented the new Civil Code effective from 2014. In the third section describes the individual legal principles that are necessary for the functioning of commercial law. Individual types of business firms are described in chapter four. In the fifth chapter details the conditions making trade names both individuals and legal persons. Transfer, transition and change of business company is described in the sixth chapter. This chapter also explains the problems of the old trade names and description of the transfer, transition and change for natural and legal persons. The seventh chapter is devoted to the legal protection of a company, which is represented by the absolute and relative protection, pre-registrations, non-judicial or judicial protection. The final chapter is devoted to the comparison of old and new legislation and evaluate its impact on corporate law.

Keywords

Business, businessman, commercial code, commercial enterprises, new Civil Code, principles of business, trade name protection, trade register

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 ZÁKLADNÍ POJMY.....	11
1.1 Firemní právo.....	11
1.2 Obchodní firma.....	12
1.3 Obchodní závod.....	12
1.4 Podnikání.....	14
1.5 Podnikatel.....	15
1.6 Obchodní rejstřík.....	16
1.7 Sídlo podnikatele.....	18
2 HISTORICKÝ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY.....	19
2.1 Právní úprava na začátku 19. století.....	19
2.2 Právní úprava v 1. pol 20. století.....	20
2.3 Právní úprava v 2. pol 20. století.....	21
2.4 Současná právní úprava.....	22
3 ZÁSADY OBCHODNÍHO PRÁVA.....	22
3.1 Zásada publicity.....	22
3.2 Zásada legality.....	22
3.3 Zásada pravdivosti.....	23
3.4 Zásada priority.....	23
3.5 Zásada jednotnosti.....	23
3.6 Zásada nezaměnitelnosti.....	24
3.7 Zásada firemní povinnosti.....	24
3.8 Zásada firemní volnosti.....	24
4 DRUHY OBCHODNÍCH FIREM.....	24
4.1 Osobní obchodní firma.....	25
4.2 Věcná obchodní firma.....	25
4.3 Fantazijní obchodní firma.....	26
4.4 Smíšená obchodní firma.....	26
5 FIRMA FYZICKÉ A PRÁVNICKÉ OSOBY.....	26

5.1	Tvorba obchodní firmy fyzických osob.....	26
5.2	Tvorba obchodní firmy právnických osob.....	27
6	PŘEVOD, PŘECHOD A ZMĚNA OBCHODNÍ FIRMY	28
6.1	Stará obchodní firma.....	28
6.2	Přechod obchodní firmy.....	28
6.2.1	Přechod obchodní firmy fyzické osoby.....	29
6.2.2	Přechod obchodní firmy právnické osoby.....	29
6.3	Převod obchodní firmy	32
6.3.1	Převod obchodní firmy fyzické osoby	33
6.3.2	Převod obchodní firmy právnické osoby	34
6.4	Změna obchodní firmy.....	34
6.4.1	Změna obchodní firmy fyzické osoby.....	34
6.4.2	Změna obchodní firmy právnické osoby.....	34
7	PRÁVNÍ OCHRANA OBCHODNÍ FIRMY	35
7.1	Absolutní ochrana obchodní firmy	36
7.2	Relativní ochrana obchodní firmy	36
7.2.1	Vyvolání nebezpečné záměny.....	38
7.2.2	Parazitování na pověsti	39
7.3	Předregistrace obchodní firmy.....	39
7.4	Mimosoudní ochrana	40
7.5	Soudní ochrana	41
7.5.1	Žaloba na zdržení se jednání.....	41
7.5.2	Žaloba na vydání bezdůvodného obohacení.....	42
7.5.3	Žaloba na odstranění závadného stavu.....	42
7.5.4	Žaloba na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění.....	43
	PRAKTICKÁ ČÁST	44
8	POROVNÁNÍ STARÉ A SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY	44
8.1	Obchodní firma podle staré právní úpravy	44
8.2	Systematika nové úpravy obchodní firmy	45
8.3	Pojetí obchodní firmy	47
8.4	Zhodnocení právní úpravy	48
8.5	Problémy vyvstávající s novou právní úpravou obchodní firmy.....	51

ZÁVĚR	53
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55
SEZNAM ZKRATEK	58
SEZNAM SCHÉMAT A TABULEK.....	59

ÚVOD

Rekodifikace soukromého práva, která se udála 1. 1. 2014, prostřednictvím nového občanského zákoníku znamená razantní změny, které se dotkly nejen obchodního práva, ale také rodinného práva i relativních a absolutních majetkových práv. V bakalářské práci považuji za důležité upřesnit si v oblasti obchodního práva pojem obchodní firma a přiblížit jednotlivé aspekty, které souvisí s problematikou obchodní firmy dle nové právní úpravy. Hlavním cílem této bakalářské práce je co možná nejsrozumitelněji přiblížit obchodní firmu širší veřejnosti, která může být i přes několikaletou účinnost nové právní úpravy zmatena a osvětlit klíčové změny, které se díky rekodifikaci udály. Cílem této práce je také zdůraznění klíčových změn, které může široká veřejnost opomenout, či v nich může dojít k nesprávnému pochopení. V samém závěru bakalářské práce bych chtěl najít odpověď na to, zda klíčové změny, které zákonodárce zapracoval do nového občanského zákoníku jsou směrem k lepšímu či nikoli.

Tématem mé bakalářské práce je Obchodní firma podle nového občanského zákoníku. Toto téma jsem si zvolil vzhledem k rozsáhlé rekodifikaci soukromého práva, která se také týká úpravy firemního práva. V rámci své bakalářské práce se zabývám aktuální právní úpravou obchodní firmy účinnou od 1. 1. 2014 a také jejím srovnáním s předchozí právní úpravou. K výběru této práce jsem byl také motivován možností kritického zhodnocení změn provedených zákonodárcem v důsledku rekodifikace soukromého práva v novém občanském zákoníku. Neméně důležitým důvodem, proč jsem si zvolil toto téma bakalářské práce, je to, že pojem obchodní firma je širokou veřejností chápána jako synonymum pro podnik či osobu podnikatele, což však není správně a je tak nutné podrobně popsat důležité aspekty, kterými je obchodní firma tvořena. Tomuto subodvětví firemního práva je věnováno pouze pět paragrafů v obchodním zákoníku a šest paragrafů v novém občanském zákoníku.

Při zpracovávání bakalářské práce jsem především vycházel z právních předpisů, zastoupených zákoníky, které mi poskytly stěžejní informace, s kterými jsem mohl dále pracovat. Nesmím ovšem opomenout také judikaturu Nejvyššího soudu, díky které jsem mohl jednotlivé aspekty obchodní firmy, potažmo obchodního práva, podrobněji

prozkoumat a vyvodit z nich ucelenější a podrobnější závěr, který jsem mohl zpracovat do bakalářské práce.

Zákonná úprava obchodní firmy má význam pro širokou veřejnost, protože porušování nebo nerespektování právních norem firemního práva má následky jak pro podnikatele, tak i pro jejich zákazníky. Obchodní firma poskytuje informace o podnikateli, o kvalitě a bezpečnosti jeho zboží a služeb, o jeho bezúhonnosti a schopnosti včas plnit svoje závazky vůči svým obchodním partnerům. Tuto bakalářskou práci jsem rozdělil do osmi kapitol, ve kterých stručně vysvětluji právní úpravu obchodní firmy podle nového občanského zákoníku. V práci jsou systematicky pospány základní pojmy, historický vývoj, tvorba, přeměna a ochrana obchodní firmy.

Hlavní přínos mé bakalářské práce spatřuji v kritické analýze právní úpravy obchodní firmy dle nového občanského zákoníku a rovněž v komparativní analýze obchodní firmy podle současné právní úpravy představované novým občanským zákoníkem a staré právní úpravy zastoupené dnes již neplatným občanským zákoníkem i obchodním zákoníkem. V závěru bakalářské práce jsem uvedl klíčové změny, které zákonodárce učinil při rekonstrukci soukromého práva. Zhodnotil jsem také, zda zákonodárce zcela využil rekonstrukci k odstranění problémů obchodní firmy, která plynula z obchodního zákoníku.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

1.1 FIREMNÍ PRÁVO

Firemní neboli korporátní právo obecně upravuje proces vzniku, existenci, zrušení společnosti, situace mezi společníky a vztahy mezi samotnými společnostmi. Firemní právo je subodvětvím obchodního práva a patří do odvětví soukromého práva, ve kterém se nalézají veřejnoprávní prvky. Na firemní právo je nutné nahlížet ve dvou

formách, a to v subjektivním a objektivním smyslu. Firemní právo v subjektivním smyslu představuje právo podnikatele mít firmu a užívat ji.¹ Na rozdíl od firemního práva v subjektivním smyslu, je firemní právo v objektivním smyslu představováno souborem právních norem, které upravují společenské vztahy, jejichž předmětem je obchodní firma. Také lze rozlišovat firemní právo hmotné a procesní.

1.2 OBCHODNÍ FIRMA

Obchodní firma je vymezena v § 423 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ), jako jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Z tohoto ustanovení vyplývá, že obchodní firmu může mít pouze podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku.² Podnikatel, ač může vlastnit více obchodních závodů, tak v případě obchodní firmy může vlastnit pouze jednu.

1.3 OBCHODNÍ ZÁVOD

Obchodní závod, dříve podnik je upraven v § 502 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ). Obchodní závod představuje organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti.³ Zákon definuje obchodní závod jako soubor jmění nikoli soubor majetku, je proto důležité uvědomit si rozdíl mezi těmito dvěma pojmy. Jméno představuje veškerá aktiva a pasiva podnikatele, tedy veškerý zisk, tak i veškeré dluhy podnikatele. Na rozdíl od toho majetek je představován pouze aktivy, tedy pouze zisky podnikatele. Český právní řád považuje obchodní závod za samostatnou hmotnou věc. Podle § 501 zákona č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku (NOZ) je hmotnou věcí: „*soubor jednotlivých věcí náležejících téže osobě, považovaný za jeden předmět a jako takový nesoucí společné označení, pokládá se za celek a tvoří hromadnou věc.*“ Obchodní závod je považován za věc, a proto může být předmětem prodeje, pachtu nebo zástavy jako jakákoliv jiná

¹ LOCHMANOVÁ, L. . *Poznámky k problematice obchodního jména. Právo a podnikání.* 1996, roč. 5, č. 5, s. 4-10. ISSN 1211-1120

² LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1 -654) komentář*, 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1616. ISBN 978-80-7400-529-9.

³ Tamtéž, s. 1776.

věc. Obchodní závod může být také předmětem vkladu do základního kapitálu obchodní korporace.

V případě koupě obchodního závodu se vychází z obecné právní úpravy, která se nalézá v § 2079 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ) a také ze zvláštních ustanovení § 2175 až 2183 NOZ o koupi obchodního závodu. V případě, kdy je kupující obchodního závodu podnikatelem zapsaný ve veřejném rejstříku, nabývá jeho vlastnické právo k závodu dnem zveřejnění smlouvy o koupi ve sbírce listin, která je součástí veřejného rejstříku. V situaci, kdy kupující není zapsán ve veřejném rejstříku, nabývá vlastnické právo k obchodnímu závodu účinností kupní smlouvy.

Obecné ustanovení pachtu se nalézá v § 2332 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ), ve kterém je zakotveno vzájemné postavení propachtovatele a pachtýře. Prostřednictvím pachtovní smlouvy přenechá propachtovatel pachtýři věc k dočasnému užívání a používání. Pachtýř se zavazuje platit propachtovateli pachtovné nebo část výnosu z věci. Zvláštní právní úprava regulující pacht obchodního závodu je v ustanoveních § 2350 až 2357 NOZ. Nabytí vlastnického práva prostřednictvím pachtovní smlouvy je obdobné jako při koupi obchodního závodu. Je tedy nutné rozlišovat, zda je podnikatel zapsaný ve veřejném rejstříku či nikoli.

Specifickým typem obchodního závodu je rodinný závod. Ten je upravený v § 700 až 707 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ). Podle již zmíněného § 700 odst. 1 NOZ je rodinným závodem: *„závod ve kterém společně pracují manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní až do třetího stupně nebo osoby s manžely sešvagřené až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob.“* Typickým znakem rodinného závodu je tedy společná práce rodinných příslušníků. Mezi hlavní práva, která náleží členům rodinného závodu, patří právo podílet se na rozhodování, právo podílu ze zisku a také předkupní právo. Účastenství na rodinném závodu může zaniknout z důvodu zcizení závodu, ze změny právního důvodu výkonu práce v rodinném závodu, nebo z důvodu, že některý z členů rodinného závodu přestane vykonávat práci pro rodinu či rodinný závod.

1.4 PODNIKÁNÍ

Podnikání představuje soustavnou a samostatnou činnost, která je provozována na vlastní účet a odpovědnost za účelem dosažení zisku. Pro lepší orientaci v jednotlivých znacích, které podnikání naplňuje, jsou jednotlivé znaky podrobněji popsány.⁴

Soustavnost představuje záměr podnikatele vykonávat podnikatelskou činnost trvale, nepřetížitelně, ale i nepravidelně. Za podnikatele je stále považována osoba, které okolnosti nedovolí vykonávat podnikatelskou činnost, i když by ji podnikatel chtěl vykonávat.⁵ Osoba, která vykonává svou činnost zcela náhodně a výjimečně, není považována za podnikatele.

Samostatnost při výkonu výdělečné činnosti podnikatele představuje vykonávání veškerých činností na vlastní úvaze. Podnikatel si tak z vlastní vůle rozhodne, co bude předmětem jeho podnikání, tedy jaké služby nebo výrobky a za jakou cenu je bude nabízet. Musí také sám rozhodnout o tom, zda si najme nějaké zaměstnance, nebo bude činnost vykonávat sám.

Výkon výdělečné činnosti na vlastní účet a odpovědnost je představováno tím, že činnost podnikatele nemůže spočívat v jednání na cizí účet a odpovědnost. Mohou však nastat situace, kdy je podnikatelská činnost založena za účelem jednání na cizí účet, typicky se může jednat o komisionáře.

Dosažení zisku musí představovat hlavní cíl podnikatele, není však nutnou podmínkou skutečně dosahovat zisku. Pokud se podnikatel dostane do ztráty, není zbaven podnikatelského postavení.

⁴ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1 -654) komentář*, 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1607. ISBN 978-80-7400-529-9.

⁵ BEJČEK, J. a kol. *Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 56. ISBN 978-80-7400-547-3.

1.5 PODNIKATEL

Podnikatelem je osoba, která zakládá a provozuje podnik za účelem dosažení zisku. Podnikatel nese riziko ztráty veškerého kapitálu, který do podniku vložil. Osoba, která se chce stát podnikatelem, musí splňovat podmínky spočívající v dosažení věku 18 let, být způsobilá k právním úkonům a také musí být bezúhonná. Podle § 421 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ) se za podnikatele považuje osoba, která je zapsaná v obchodním rejstříku. Pouze osoba zapsaná do obchodního rejstříku má obchodní firmu. Podnikatelem je také osoba, která podniká na základě živnostenského, nebo jiného oprávnění.⁶

U pojmu podnikatel nelze opomenout na jednání podnikatele. Jednání podle NOZ může být přímé nebo nepřímé.⁷ Právnícká osoba vůči třetím osobám může jednat pouze nepřímo, prostřednictvím svého zástupce. U právnícké osoby vzniká teorie fikce, tedy, že, právnícká osoba má právní osobnost, ale není svéprávná. Na rozdíl od právnícké osoby může fyzická osoba jednat vůči třetím osobám prostřednictvím svého zástupce, tedy nepřímo tak i přímo. Je nutné rozlišovat jednotlivé druhy zastoupení, kterými jsou:

a) Zákonné zastoupení

Tento typ zastoupení plyne přímo ze zákona a nastává v situaci, kdy osoba bez zastoupení nemůže právně jednat, typicky se může jednat o nezletilou osobu. I samotné zastoupení je nutné rozlišovat na přímé a nepřímé. Zákonné zastoupení je vždy přímé. To znamená, že zástupce jedná jménem a na účet zastoupeného.

b) Smluvní zastoupení

Tento druh zastoupení plyne ze smlouvy, kterou mezi sebou uzavře zastupovaný a zástupce. Nastává v situaci, kdy zastoupený sám jednat nechce, nebo z nějakého důvodu jednat sám nemůže. Toto zastoupení může být přímé, tak i nepřímé. Přímé

⁶ MELZEL, F. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení.* 1. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 10. ISBN 978-80-7502-003-1.

⁷ HURDÍK, J. a kol. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva.* 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. s. 148. ISBN 978-80-7380-495-4.

zastoupení je stejné jako v zákonném zastoupení. Nepřímé zastoupení spočívá v tom, že zástupce jedná vlastním jménem na účet zastoupeného.

1.6 OBCHODNÍ REJSTŘÍK

Mezi důležité pojmy obchodního práva bezpochyby patří i obchodní rejstřík, který si lze představit, jako veřejný seznam, ve kterém jsou uvedeny zákonem stanovené informace o podnikateli. Obchodní rejstřík vedou a spravují rejstříkové soudy, kterými jsou krajské soudy a v Praze městský soud. Právní oporu lze nalézt v zákonu č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (RZ), ale také v zákonu č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ). Je nutné rozlišovat od sebe veřejné seznamy a veřejné rejstříky. Ve veřejném seznamu se evidují věci. Typicky se může jednat o katastr nemovitostí. V případě veřejných rejstříků se jedná o evidenci osob. Do těchto rejstříků spadají například nadační rejstřík, rejstřík ústavů, rejstřík společenství vlastníků jednotek, nebo z pohledu obchodního práva nejdůležitější obchodní rejstřík. Součástí obchodního rejstříku je i sbírka listin, která obsahuje dokumenty s dalšími informacemi o podnikateli. Typicky se může jednat o zakladatelské dokumenty či výroční zprávy.

V § 120 NOZ jsou uvedené požadované informace, které musí podnikatel zapsat do obchodního rejstříku: *„Do veřejného rejstříku se o právnické osobě zapíše alespoň den jejího vzniku, den jejího zrušení s uvedením právního důvodu a den jejího zániku, jakož i její název, adresa sídla a předmět činnosti, jméno a adresa bydliště nebo sídla každého člena statutárního orgánu spolu s uvedením způsobu, jakým tento orgán právnickou osobu zastupuje, a údajů o dni vzniku nebo zániku jejich funkce.“* Veškeré zapsané informace vede rejstříkový soud v elektronické podobě. Obchodní rejstřík ovládá zásada publicity. Tato zásada má dvě formy, materiální a formální.

V případě zásady publicity ve formálním smyslu se jedná o možnost přístupu k obchodnímu rejstříku jakékoliv osobě. Každý tedy může do obchodního rejstříku nahlížet, dělat si z něj neověřené i ověřené, úplné či částečné opisy zápisů i listin. Není-li výslovně požádáno o listinný opis, rejstříkový soud vydá opis v elektronické podobě.

Zásada materiální publicity obsahuje negativní a pozitivní stránku. Negativní stránka materiální publicity je zakotvena v ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Z tohoto ustanovení vyplývá, že informace, které jsou zapsané v obchodním rejstříku a neodpovídají skutečnému stavu věcí, jdou k tíži zapisovaného subjektu.⁸ Osoba, která právně jedná se zapsanou osobou, důvěřuje informacím, které jsou zapsané v obchodním rejstříku, a je zákonem chráněná prostřednictvím institutu dobré víry. Pozitivní stránka materiální publicity je zakotvena v § 8 odst. 2 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: *„Údaje a obsah listin, jejichž zveřejnění zákon ukládá, může zapsaná osoba namítat vůči třetím osobám až od okamžiku jejich zveřejnění, ledaže by prokázala, že třetí osobě byly známy dříve. Těchto údajů a obsahu listin se však zapsaná osoba nemůže dovolávat u jednání uskutečněných do šestnáctého dne po zveřejnění, jestliže třetí osoba prokáže, že o nich nemohla vědět.“* Materiální publicita v pozitivním smyslu spočívá v účinnosti skutečností zapáсанých do obchodního rejstříku vůči všem až dnem zveřejnění v obchodním rejstříku.

Důležitým prvkem z hlediska účinnosti zápisu do obchodního rejstříku je to, zda se jedná o konstitutivní nebo deklaratorní zápis. Konstitutivní zápis do obchodního rejstříku nastává v situaci, kdy je zápis spojen se vznikem, změnou či zánikem určitých práv a povinností. Konstitutivní zápis působí ex nunc, což představuje účinnost zápisu od nyní, tedy od zaspání skutečností do obchodního rejstříku. Na rozdíl od toho působí deklaratorní zápis ex tunc, který pouze deklaruje právní skutečnost, která se stala. U deklaratorního zápisu není pro účinnost důležitý zápis do obchodního rejstříku. Typickým příkladem může být zvolení statutárního orgánu ve společnosti, který je jmenován nejvyšším orgánem společnosti dnem zvolení, nikoli dnem zápisu do obchodního rejstříku.

⁸ HAVEL, B. a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob: komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 15. ISBN 978-80-7400-285-4.

1.7 SÍDLO PODNIKATELE

Sídlo podnikatele je obecně upraveno v § 429 v zákoně č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ). Sídlo podnikatele se určí podle adresy, která je zapsaná ve veřejném rejstříku. Pokud se fyzická osoba nezapisuje jako podnikatel do veřejného rejstříku, uvádí se jako jeho sídlo bydliště, nebo obchodní závod.

V případě právnických osob je sídlo podnikatele upraveno v § 136 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ). Zakladatelé právnické osoby při založení určí sídlo svého podnikání.⁹ Zakladatelé nejsou nikterak limitováni při výběru místa pro místo svého podnikání, a proto mohou své sídlo umístit i do bytu. Nesmí tím však narušit klid a pořádek v domě. V případě právnických osob, které se zapisují do veřejného rejstříku, postačuje v zakladatelském právním jednání uvést jako sídlo podnikání obec. Zakladatelským právním jednáním může být například společenská smlouva, nebo stanovy. Do obchodního rejstříku se poté zapisuje celá adresa sídla.

Podle ustanovení § 138 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ), může právnická osoba se sídlem v zahraničí přemístit své sídlo na území České republiky. Jsou zde však dvě omezení, kterými jsou: právní řád země, ve které sídlí právnická osoba, musí umožňovat přemístění sídla. Druhá podmínka, která neumožňuje přemístění sídla, spočívá v zákazu založení právnické osoby, jejímž účelem je porušování právního řádu České republiky. V ustanovení § 139 téhož zákona, může právnická osoba se sídlem v České republice přemístit své sídlo do zahraničí. I zde jsou omezení, kterými jsou: přemístění nesmí odporovat veřejnému pořádku, a přemístění musí připouštět právní řád státu, do kterého se sídlo právnické osoby přemísťuje.

Je nutné také rozlišovat pojmy zapsané a skutečné sídlo. Zapsané sídlo je takové, které podnikatel nechá zapsat do obchodního rejstříku. Na rozdíl od zapsaného sídla je skutečné sídlo faktickým sídlem, kde podnikatel vykonává svoji podnikatelskou činnost. Může nastat kolize mezi zapsaným sídlem a skutečným sídlem. V takovém případě se

⁹ MELZER, F. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III*, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. 1. vyd. Praha: Leges, 2014 s. 26. ISBN 978-80-7502-003-1.

použije ustanovení § 429 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ), které umožňuje každému dovolat se skutečného sídla podnikatele.¹⁰

2 HISTORICKÝ VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY

2.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA NA ZAČÁTKU 19. STOLETÍ

Důležitým historickým milníkem ve vývoji obchodního práva je rok 1804, kdy byl přijat Napoleonův občanský zákoník. Obsahoval 2281 článků, které byly rozděleny do tří knih. První kniha obsahovala právní předpisy, které upravovaly státní občanství, občanská práva a manželské právo. Druhá kniha se zabývala vlastnictvím majetku a duševním vlastnictvím, kde byly rozděleny věci na movité a nemovité. Zákoník také upravoval princip dobré víry. Ve třetí, závěrečné knize, tohoto zákoníku je upraveno nabývání vlastnictví. Konkrétně tedy obligační a dědické právo.

Dalším důležitým právním předpisem, který je spjat s Napoleonovým občanským zákoníkem je Napoleonův zákoník obchodní, který byl přijat v roce 1807. Jednalo se o první kodifikaci obchodního práva v Evropě. Napoleonův zákoník obchodní byl rozdělen do čtyř knih, které obsahovaly právní úpravu obchodu, námořního obchodu a také pojednání o úpadcích.

Zásadními právními předpisy byly na našem území Všeobecný občanský zákoník z roku 1811 a Všeobecný zákoník obchodní schválený v roce 1863. Všeobecný občanský zákoník byl platný pouze v Rakousku, nikoliv však v Uhersku, kde stále platilo feudální právo. V 1502 paragrafech se zabýval vlastnictvím, rodinným a manželským právem, ale též právem osobním a věcným. Je také dobré zmínit, že zákoník odmítal nevolnictví a otroctví. Jako Všeobecný občanský zákoník, tak i Všeobecný zákoník obchodní, platil pouze v Rakousku a byl rozdělen do čtyř knih. První kniha, která nese název O stavu obchodnickém, pojednávala o obchodním

¹⁰ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1 -654): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1636. ISBN 978-80-7400-529-9.

rejstříku, o kupcích, o obchodních firmách či o obchodních dohodách. V druhé knize s názvem O obchodních společnostech se řešila problematika veřejné obchodní společnosti, akciové společnosti a komanditní společnosti. Třetí kniha pojednávala o tiché společnosti a o sdružení k jednotlivým obchodům na společný účet. V poslední čtvrté knize, O obchodech, se řešila problematika koupě nebo komisní a spediční jednání.

2.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA V 1. POL 20. STOLETÍ

Díky historickému vlivu a blízkosti Rakouského a Německého právního řádu, došlo v Rakousku v roce 1906 k přijetí zákona o společnostech s ručením omezeným. Tento zákon z 6. března 1906 podrobně upravoval podmínky zřízení společnosti, orgány společnosti, změny společenské smlouvy a likvidaci společnosti.

Po rozpadu Rakouska-Uherska vzniká 28. října 1918 samostatná Československá republika, která přijímá zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého. Tento zákon obsahoval tzv. recepční normu, díky které zůstaly platné dosavadní zemské a říšské zákony. Recepční norma, také způsobila problém dualizmu v Československém právním řádu. Odlišný právní vývoj v Čechách, na Slovensku a také v Podkarpatské Rusi znamenal přijetí jiné právní úpravy pro Čechy, Slovensko a Podkarpatskou Rus. To se především týkalo obchodního zákoníku, který v Čechách měl právní základ v rakouském obchodním zákoníku, kdežto právní úprava obchodního práva na území Slovenska a Podkarpatské Rusi vycházela z obsahu uherského zákoníku obchodního. Snahu o sblížení právních řádů v Čechách a na Slovensku představoval zákon č. 271/1927 Sb., o společnostech s ručením omezeným. K samotnému sjednocení právních norem v Čechách a na Slovensku již nedošlo z důvodu německé okupace, která proběhla v roce 1939. V době německé okupace platilo na území Protektorátu Čechy a Morava právo protektorátní a právo německé. Protektorátní občané se řídili Všeobecným obchodním zákoníkem, kdežto občané Velkoněmecké říše se řídili Obchodním zákoníkem z roku 1897. Od začátku okupace v roce 1939 až do roku 1948 nedošlo k zásadním změnám v kodifikaci obchodního práva.

2.3 PRÁVNÍ ÚPRAVA V 2. POL 20. STOLETÍ

V roce 1950 byl přijat občanský zákoník, který bývá také označován jako střední zákoník. Hlavními cíli tohoto občanského zákoníku bylo jednak sjednotit soukromé právo na celém území Československé republiky, a také zrušit zastaralou právní úpravu, která přetrvávala bezmála 140 let. Týkalo se to konkrétně občanského zákoníku z roku 1811, Všeobecného zákoníku obchodního z roku 1863 a uherského obchodního zákoníku z roku 1875. Střední zákoník se mimo jiné zabýval, po sovětském vzoru, i otázkou vlastnického práva.

Další důležitá změna soukromého práva nastala v roce 1963, kdy byl přijat zákon č. 97/1963 sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním. Účelem zákona bylo určit právní řád, podle kterého se bude řídit rodinné právo, občanskoprávní i jiné podobné vztahy s mezinárodním prvkem. Také tento zákon upravoval právní postavení cizinců. V neposlední řadě zákon upravoval postup Československých justičních orgánů při úpravě vztahů a rozhodování o nich. Neméně důležitým zákonem byl zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, který hlavně upravoval majetkové vztahy fyzických a právnických osob ale také i vzájemné vtahy těchto osob a státu.

Zákoník práce, přijatý v roce 1965 zákonem č. 65/1965 Sb., byl z historického pohledu velmi důležitou právní úpravou i v obchodním právu. V období komunistického režimu trvajících od roku 1948 až do roku 1989 nelze hovořit o obchodním právu, které známe v dnešní době.

Obchodní právo zažívá svou renesanci po roce 1989, kdy nastává v Československu obnova obchodního práva, kterou známe dnes. Základním právním předpisem po roce 1989 se stává zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, který společně s občanským zákoníkem z roku 1964 platil až do roku 2014, kdy nabývá účinnost zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník. Výše zmíněný zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník upravoval obchodní společnosti a družstva, či ustanovení o obchodních závazkových vztazích.

2.4 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

V současné době upravuje obchodní právo především nový občanský zákoník, tj. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích (ZOK) a neméně důležitý zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev. Z hlediska mezinárodního obchodního práva je nutné také uvést zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti či zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti.

3 ZÁSADY OBCHODNÍHO PRÁVA

Právní zásady představují obecná pravidla, pomocí kterých se upravuje odvětví firemního práva. Tyto zásady nejsou právními normami, ale slouží jako východiska pro tvorbu, interpretaci a aplikaci norem. Právní zásady lze obecně rozdělit do tří kategorií, kterými jsou zásady obecné, zvláštní a specifické. Obecní zásady jsou představovány principy práva vůbec. Zvláštní, nebo také někdy označované meziodvětvové zásady, přesahují svým významem do několika právních odvětví. Do poslední kategorie spadají specifické zásady. Ty jsou určeny pro konkrétní odvětví nebo obor práva. Mezi nejdůležitější právní zásady, které upravují obchodní právo patří:

3.1 ZÁSADA PUBLICITY

Tato zásada spočívá v nutnosti publikace firmy v obchodním rejstříku a také povinnost uvádět u firmy firemní dodatek o právní formě.

3.2 ZÁSADA LEGALITY

V této zásadě jde o to, aby obchodní firma nebyla v rozporu s právě platným právem.

3.3 ZÁSADA PRAVDIVOSTI

Firma díky této zásadě nesmí uvádět nepravdivé informace, kterými by působila na ostatní subjekty klamavě. Tuto zásadu lze také označit za zásadu neklamavosti. Údaje, které podnikatel uvádí o své firmě, musí být pravdivé, a musí se shodovat se skutečným stavem věcí. Firma tak nesmí vyvolávat navenek klamavý dojem.¹¹ Musí být ihned patrné, zda se například jedná o firmu tuzemskou nebo zahraniční. Je také nutné ihned určit, zda se jedná o fyzickou nebo právnickou osobu. Jistou formou výjimky z této zásady může představovat právní úprava staré obchodní firmy, do níž přichází nový nabyvatel, který vystupuje pod dosavadním označením.

3.4 ZÁSADA PRIORITY

Tato právní zásada, která je zakotvená v § 423 odst. 2 zákona č. 89/2012., občanského zákoníku (NOZ), slouží k ochraně práv k obchodní firmě, která ji po právu použila poprvé. Tato zásada bude zpravidla svědčit obchodní firmě, jenž byla dříve zapsaná v obchodním rejstříku.

3.5 ZÁSADA JEDNOTNOSTI

Zásada jednotnosti, která je ukotvena v zákonu č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ), konkrétně v § 423 odst. 1, zakazuje podnikateli vlastnit více jak jednu obchodní firmu.¹² Podnikatel však může u své obchodní firmy měnit název, který je s dalšími informacemi zapsán v obchodním rejstříku. V případě možnosti výběrů dodatků u obchodních firem (např. s . r . o . či spol. s r . o .), si musí podnikatel zvolit dodatek, který je zapsán také v obchodním rejstříku a po zápisu do něj ho nelze měnit. Tato právní zásada je velmi důležitá z hlediska správné identifikace podnikatele.

¹¹ LASÁK, J ., P. LAVICKÝ, a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 -654)*. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1620. ISBN 978-80-7400-529-9.

¹² LOCHMANOVÁ, L. *Poznámky k problematice obchodního jména. Právo a podnikání*. 1996, roč. 5, č. 5, s. 6. ISSN 1211-1120.

3.6 ZÁSADA NEZAMĚNITELNOSTI

Podle § 424 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ), nesmí být obchodní firma zaměnitelná s jinou obchodní firmou.¹³ Zákon však neupravuje, zda k záměně obchodní firmy může dojít, když podnikatel použije jméno již zapsané obchodní firmy a změní pouze dodatek. V takovém případě by bylo označení takových to dvou obchodních firem matoucí a v nějaké míře by docházelo k jejich záměně.¹⁴

3.7 ZÁSADA FIREMNÍ POVINNOSTI

Tato zásada spočívá v tom, že podnikatel uvedené informace o své obchodní firmě uvede pravdivě a tyto zveřejněné informace nebudou působit klamavě. Klamavé informace se nesmějí týkat jak podnikatele, tak ani předmětu jeho podnikání. Tato zásada jako zásada nezaměnitelnosti vychází z § 424 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ). Cílem této zásady je, aby obchodní firma odpovídala skutečnému stavu.

3.8 ZÁSADA FIREMNÍ VOLNOSTI

Zásada firemní volnosti je spjata s tvorbou obchodní firmy. Upravuje tvorbu obchodní firmy a stanovuje do jaké míry je podnikatel svázán při její tvorbě nebo jak kreativní může podnikatel být. Svázanost podnikatele může být představována zásadami klamavosti, či nezaměnitelnosti, ale také i předpisy, které stanovují konkrétní náležitosti obchodní firmy.

4 DRUHY OBCHODNÍCH FIREM

Obchodní firma je obvykle tvořena firemním kmenem a firemním dodatkem. Firemní dodatek slouží k bližšímu vymezení a nezaměnitelnosti obchodní firmy. Je nutné rozlišovat dodatky obligatorní a fakultativní. Obligatorní dodatek je podnikatel

¹³ ELIÁŠ, K. a kol. Kurz obchodního práva: *obecná část, soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 113. ISBN 978-80-7179-583-4.

¹⁴ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1 -654): komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1619. ISBN 978-80-7400-529-9.

povinný uvádět ze zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. Obligaturní dodatek je typický jak pro fyzické, tak právnické osoby. Podnikatel, fyzická osoba, může mít shodné jméno s jiným podnikatelem, proto je nutné tyto podnikatele od sebe odlišit prostřednictvím firemního dodatku. Právnická osoba také musí uvádět u názvu své obchodní firmy dodatek.¹⁵ Například to může být u společnosti s ručením omezeným dodatek s . r . o . či spol. s r . o . .

Fakultativní dodatek není povinen podnikatel uvádět ze zákona, a proto je na jeho vůli, zda fakultativní dodatek uvede při zapsání obchodní firmy do obchodního rejstříku. Příkladem fakultativního dodatku může být akademický titul, či sídlo podnikatele. Na rozdíl od firemních dodatků, které nesou právní formu a mohou být i v některých případech dobrovolné, tak firemní kmen je vždy povinný. Firemní kmen lze definovat jako hlavní určující část obchodní firmy, který slouží pro snadnou identifikaci obchodní firmy.¹⁶ Odborná literatura rozlišuje několik druhů obchodních firem.

4.1 OSOBNÍ OBCHODNÍ FIRMA

Tento druh obchodní firmy je spíše typický pro podnikatele fyzické osoby, a to z důvodu, že je tvořena jménem a příjmením. Není samozřejmě vyloučené, aby tento druh obchodní firmy používala právnická osoba. V takovém případě však obchodní firma musí obsahovat příjmení zakladatele. V případě více zakladatelů musí obsahovat jméno alespoň jednoho z nich. Příkladem může být například název „NOVÁK a HOUSKA, a . s .“

4.2 VĚCNÁ OBCHODNÍ FIRMA

Věcný druh obchodní firmy se odvozuje od předmětu podnikání. Příkladem například může být název „OPRAVA MOBILNÍCH TELEFONŮ, s . r . o .“ Z tohoto

¹⁵ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Kurz obchodního práva: obecná část, soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 119. ISBN 978-80-7179-583-4.

¹⁶ ŠTENGLOVÁ, I., S. PLÍVA., M. TOMSA. a kolektiv. *Obchodní zákoník: komentář*. 11. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 94. ISBN 80-7179-487-2.

typu obchodní společnosti lze tedy ihned poznat, na co se konkrétní obchodní firma specializuje.

4.3 FANTAZIJNÍ OBCHODNÍ FIRMA

Z tohoto označení obchodní firmy nelze určit předmět podnikání ani jméno a příjmení podnikatele. Příkladem takového druhu označení obchodní firmy může být „ALZA, a . s .“

4.4 SMÍŠENÁ OBCHODNÍ FIRMA

Druh smíšené obchodní firmy v sobě kombinuje výše zmíněné druhy obchodních firem. Je tam tedy zastoupen prvek osobní obchodní firmy, tak i věcné obchodní firmy. Příkladem takového označení může být například „AUTOSERVIS NOVÁK, s . r . o .“

5 FIRMA FYZICKÉ A PRÁVNICKÉ OSOBY

5.1 TVORBA OBCHODNÍ FIRMY FYZICKÝCH OSOB

Stará právní úprava, zakotvena v obchodním zákoníku, byla ovládána zásadou vázanosti. Ta spočívala v tom, že podnikatel, fyzická osoba, musela užít ve firemním kmenu obchodní firmy své jméno a příjmení. Podnikatel si však mohl zvolit firemní dodatek. Současná právní úprava tvorby obchodní firmy fyzických osob je zakotvena v § 425 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku: „*Člověk se запиše do obchodního rejstříku pod obchodní firmou tvořenou zpravidla jeho jménem. Změní-li se jeho jméno, může používat v obchodní firmě i nadále své dřívější jméno; změnu jména však uveřejní.*“ Jak je patrné z § 425, je nyní tvorba obchodní firmy fyzické osoby ovládaná zásadou volnosti. Tato zásada umožňuje podnikateli fyzické osobě, aby jméno a příjmení, které použije při zápisu do obchodního rejstříku, bylo odlišné od jeho skutečného jména. Fyzická osoba díky tomu může při zápisu do obchodního rejstříku použít pseudonym, zdrobnělinu svého jména, či jiné označení.

Podle ustanovení § 425 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku: „*Zapiše-li se člověk do obchodního rejstříku pod jinou obchodní firmou než pod svým jménem, musí být zřejmé, že nejde o obchodní firmu právnické osoby.*“ Z tohoto

ustanovení je patrné, že nelze zvolit takové jméno zapsané do obchodního rejstříku, aby z něj nebylo jasné, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu.¹⁷ Tento problém se řeší firemním dodatkem, do kterého se zapíše specifitější označení, podle kterého se ihned pozná, že se jedná o fyzickou osobu. Příkladem může být situace, kdy se umělec zapíše do obchodního rejstříku pod svým pseudonymem (např. Řezník), z tohoto jména není zjevné, zda se jedná o jméno fyzické nebo právnické osoby, a proto se k jeho pseudonymu přidá firemní dodatek (např. rapper). Výsledkem je jméno zapsané v obchodním rejstříku (Řezník-rapper), které jasně udává, že se jedná o fyzickou osobu.

Stará právní úprava, která byla zakotvena již ve zmíněném obchodním zákoníku, vyžadovala, aby podnikatel fyzická osoba při změně svého úředního jména, pod kterým je zároveň zapsána v obchodním rejstříku uvedla ve firemním dodatku své nové jméno. Dnešní platná právní úprava ustanovená v § 425 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku tuto povinnost již nevyžaduje. Díky tomu může podnikatel fyzická osoba nadále používat označení své obchodní firmy a nemusí připojovat k obchodní firmě žádný firemní dodatek, i když si změni jméno. Typickým příkladem změny úředního jména může být sňatek. Podnikatel, který chce i po změně svého jména používat své staré jméno, musí změnu jména uveřejnit.

5.2 TVORBA OBCHODNÍ FIRMY PRÁVNICKÝCH OSOB

Právní úprava tvorby obchodní firmy právnických osob je zakotvena především v zákonech č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku a v zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. Obecná právní úpravu názvu právnické osoby je v ustanovení § 132 až 135 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Z těchto paragrafů vyplývá, že název právnické osoby, která si chce založit obchodní firmu, nesmí být zaměnitelný s jinou obchodní firmou. Ani její název nesmí být

¹⁷ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Kurz obchodního práva: obecná část, soutěžní právo*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 115. ISBN 978-80-7179-583-4.

klamavý.¹⁸ Na rozdíl od staré právní úpravy, která umožňovala do názvu společnosti uvést pouze jméno společníka či člena obchodní firmy, tak současná právní úprava dovoluje použít jméno jakéhokoliv člověka, který má k právnické osobě zvláštní vztah, a to v případě souhlasu dotčené osoby. Osoba, která dala souhlas s použitím svého jména v obchodní firmě, může svůj souhlas kdykoliv odvolat.

6 PŘEVOD, PŘECHOD A ZMĚNA OBCHODNÍ FIRMY

6.1 STARÁ OBCHODNÍ FIRMA

Problematika převodu a přechodu staré obchodní firmy je zakotvena v § 427 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Z tohoto ustanovení vyplívá, že pro platné nabytí obchodní firmy je nutný souhlas předchůdce či jeho právního nástupce. Na rozdíl od staré právní úpravy není již vyžadován písemný souhlas. Nyní postačuje souhlas v ústní či konkludentní formě. Pro platné nabytí obchodní firmy je tedy vyžadováno splnění dvou podmínek. První podmínkou je souhlas předchůdce a druhou podmínkou je připojit údaj vyjadřující právní nástupnictví. K nabytí obchodní firmy může dojít:

- a) děděním závodu,
- b) smluvně společně se závodem nebo jeho částí,
- c) smluvně bez společného převodu závodu nebo jeho části.

6.2 PŘECHOD OBCHODNÍ FIRMY

Přechod obchodní firmy nastává v situaci, kdy převod vlastnického práva není závislý na vůli původního majitele (předchůdce). Jedná se tedy o situace, které nastávají z důvodu smrti osoby vlastnící obchodní firmu nebo z důvodu zániku právnické osoby. Právní zakotvení úpravy přechodu obchodní firmy nalezneme v § 427 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Toto ustanovení stanovuje

¹⁸ § 132 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 1. 2017].

souhlas právního nástupce, bez kterého nemůže dojít k přechodu obchodní firmy.¹⁹ V situaci, kdy má právnická osoba více právních nástupců a není stanoveno, na kterého z nich obchodní firma má přejít, nelze obchodní firmu převést na žádného z právních nástupců. Musíme samozřejmě rozlišovat, zda se jedná o přechod obchodní firmy na osobu fyzickou nebo právnickou.

6.2.1 PŘECHOD OBCHODNÍ FIRMY FYZICKÉ OSOBY

Tento typ přechodu obchodní firmy nastává nejčastěji smrtí člověka (podnikatele), jenž způsobí právní následek v podobě dědění. Jak již bylo uvedeno výše, jedná se o změnu vlastnického práva nezávislé na vůli vlastníka. Samotné dědění obchodní firmy není v zákonu č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku nikterak upraveno. Lze tedy vycházet s obecných ustanovení dědění, které se nalézají v téže zákoně. Přechod obchodní firmy fyzické osoby může nastat ze zákona na základě dědické smlouvy nebo na základě závěti. V případě, že dědic přijme obchodní firmu, musí do obchodního rejstříku připojit nástupnický dodatek, který vyjadřuje jeho právní nástupnictví a také musí mít souhlas zůstavitele na užívání staré obchodní firmy. V situaci, kdy zůstavitel na tuto skutečnost zapomněl a neudělil souhlas, je možné tento souhlas nahradit souhlasem dědice. Pokud zůstavitel výslovně vyjádřil svůj nesouhlas s podnikáním pod starou obchodní firmou, musí dědic takovéto rozhodnutí respektovat a podnikat pod novou obchodní firmou.²⁰ Kromě smrti osoby může dojít k přechodu obchodní firmy fyzické osoby z důvodu rozhodnutí soudu či jiného orgánu veřejné moci.

6.2.2 PŘECHOD OBCHODNÍ FIRMY PRÁVNICKÉ OSOBY

Přechod obchodní firmy právnické osoby nastává v situaci, kdy zaniká právnická osoba. Je nutné rozlišovat dva pojmy: zrušení a zánik. Zrušení představuje ukončení ekonomické činnosti obchodní firmy a předchází samotnému zániku. K zániku právnické osoby dochází dnem výmazu z obchodního rejstříku. Je nutné rozlišovat, zda se jedná o zrušení obchodní firmy právnické osoby s likvidací nebo bez likvidace.

¹⁹ FALDYNA, F. *Obchodní právo*. Praha: ASPI Publishnig, 2005. s. 35. ISBN 80-86395-90-1.

²⁰ DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník: komentář*. Díl I., § 1 - § 92. 1. vyd. Praha: Polygon, 2002. s. 84. ISBN 80-7273-071-1.

a) Zrušení obchodní firmy s likvidací

Likvidace představuje uspokojení věřitelů obchodní firmy a rozdělení likvidačního zůstatku mezi případné společníky. O tomto způsobu likvidace může rozhodnout soud nebo společník obchodní firmy. Důvody, pro které může soud rozhodnout o zrušení obchodní firmy s likvidací, mohou spočívat v neustanovení orgánů, nesvolání nejvyššího orgánu nebo nečinnosti obchodní firmy. Dalším důvodem může být ztráta oprávnění k provozování podnikatelské činnosti. Společník může obchodní firmu zrušit s likvidací na základě dosažení účelu nebo uplynutím doby, pro kterou byla obchodní firma zřízena.

V případě tohoto druhu zrušení obchodní firmy musí být ustanoven likvidátor. V situaci, kdy k likvidaci dochází z rozhodnutí společníka, může osobu likvidátora určit sám společník. Pokud k likvidaci dochází na základě soudního rozhodnutí, osobu likvidátora obchodní firmy určí soud. Likvidátor je povinen nechat se zapsat do obchodního rejstříku. Likvidátor také musí v obchodním rejstříku k obchodní firmě uveřejnit dodatek „v likvidaci.“ Hlavní činností likvidátora je sestavení likvidační účetní rozvahy a soupisu jmění obchodní firmy (jmění firmy představuje veškerá aktiva a pasiva). Likvidátor musí všem věřitelům oznámit, že firma je v likvidaci. Po skončení likvidace podá likvidátor návrh na výmaz obchodní firmy z obchodního rejstříku, a to nejpozději do 30 dnů od skončení.

b) Zrušení obchodní firmy bez likvidace

V případě zrušení obchodní firmy bez likvidace, dochází k převodu jmění obchodní firmy na právního nástupce. Kromě jmění přechází na právního nástupce obchodní firmy také práva a povinnosti, které vyplývají z pracovně právních vztahů. Lze tedy v této souvislosti hovořit o přeměně obchodní firmy. Takovouto přeměnu lze uskutečnit fúzí, rozdělením, převodem jmění na společníka nebo změnou právní formy.

1) Fúze

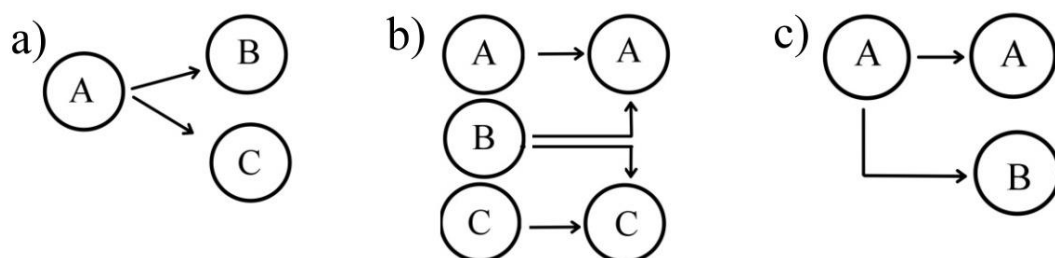
Tuto formu přeměny obchodní firmy lze uskutečnit sloučením nebo splynutím. V případě, že se jedná o sloučení, dochází k zániku alespoň jedné právnické osoby a její jmění přechází na nástupnickou právnickou osobu. Pokud se jedná o splynutí,

dochází tak k zániku všech právnických osob a převodu jejich celého jmění na určenou nástupnickou osobu. Právní nástupce musí dát souhlas s převodem jmění na jeho osobu a také musí k obchodní firmě připojit nástupnický dodatek.²¹ Nestanoví-li zákon jinak, musí mít zanikající i nástupnická právnická osoba stejnou právní formu.

2) Rozdělení

K rozdělení obchodní firmy může dojít formou rozštěpením a odštěpením. Nejjednodušeji lze tyto dvě formy rozdělení obchodní firmy pochopit ze schématického zobrazení:

Schéma 1: Rozdělení rozštěpením

Zdroj²²

a) Rozštěpením se vznikem nové obchodní korporace

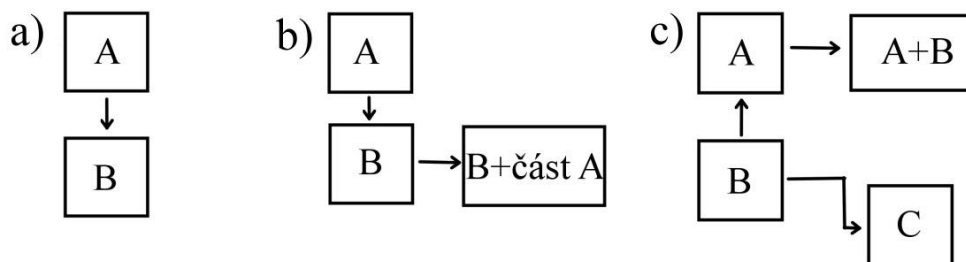
b) Rozštěpením sloučením

c) Kombinované rozštěpení

²¹ PELIKÁNOVÁ, I. In: S. PLÍVA. a kolektiv. *Změny v obchodním právu*. 1. vyd. Praha: Orac, 2003. s. 16. ISBN 80-86199-41-5.

²² Jiří Hazuka, 2016 (vlastní řešení)

Schéma 2: Rozdělení odštěpením

Zdroj²³

a) Odštěpením se vznikem nové obchodní společnosti

b) Odštěpením splynutím

c) Kombinované odštěpení

6.3 PŘEVOD OBCHODNÍ FIRMY

Základní právní úprava převodu je zakotvena v ustanovení § 427 a 428 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ). Současná právní úprava na rozdíl od dnes již neplatné právní úpravy, která byla zakotvena v zákonu č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (ObchZ), již neobsahuje omezení zákazu samotného převodu obchodní firmy. Z toho vyplývá, že současná právní úprava nahlíží na obchodní firmu, jako na majetkové hodnoty. NOZ přinesl zásadní změnu v možnosti samotného převodu obchodní firmy a prostřednictvím toho ovlivnil celou oblast firemního práva.

Nyní se stala obchodní firma předmětem vlastnického práva. Z toho vyplývá, že lze obchodní firmu převést například prostřednictvím kupní smlouvy nebo darovací smlouvy. NOZ nikterak nezakazuje převod obchodní firmy s převodem závodu a podle § 2175 NOZ se jedná pouze o zvláštní druh kupní smlouvy. Zmiňovaný pojem obchodní závod nalezneme v § 502 NOZ, který ho definuje jako: „organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho

²³ Jiří Hazuka, 2016 (vlastní řešení)

činnosti.“ Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu. Nabytí obchodní firmy nastává až dnem zápisu do obchodního rejstříku, a to z důvodu, že tento zápis má konstitutivní charakter.

6.3.1 PŘEVOD OBCHODNÍ FIRMY FYZICKÉ OSOBY

K převodu obchodní firmy fyzické osoby je nutný projev vůle podnikatele. Tím může podnikatel umožnit jiné osobě, aby podnikala pod starou obchodní firmou. K samotnému převodu obchodní firmy dochází na základě převodního titulu. O převodním titulu lze také hovořit jako o smlouvě. Nejčastěji k převodu obchodní firmy fyzické osoby dojde prostřednictvím kupní či darovací smlouvy. Současná právní úprava umožňuje, aby obchodní firma byla převedena samostatně, a to na základě obecných ustanovení, které jsou zakotveny v zákonu č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ).

Souhlas, který dává fyzická osoba jiné osobě, může být v případě kupní smlouvy obsažen již v samotné smlouvě. Zákon nikterak neupravuje, jak takový projev vůle podnikatele má být v kupní smlouvě přesně vyjádřen. Právní úprava umožňuje od kupní smlouvy odstoupit, a to z důvodu, které si smluvní strany dohodly v kupní smlouvě. V případě odstoupení od kupní smlouvy vlastnické právo k obchodní firmě přechází zpět na původního vlastníka. Jak již bylo zmíněno výše, k převodu obchodní firmy fyzické osoby může dojít prostřednictvím darovací smlouvy. Právní úpravu darování lze nalézt v zákonu č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ) konkrétně v § 2055: *„Darovací smlouvou dárce bezplatně převádí vlastnické právo k věci nebo se zavazuje obdarovanému věc bezplatně převést do vlastnictví a obdarovaný dar nebo nabídku přijímá. Plnění z pouhé společenské služby není darováním, je-li z chování stran zřejmé, že se nechtějí smluvně vázat.“* Podle neméně důležitého § 2057 téhož zákona, je při darování vyžadována písemná forma. Je nutné stejně jako u převodu obchodní firmy prostřednictvím kupní smlouvy, aby podnikatel projevil vůli s nabytím vlastnického práva vůči nabyvateli. Aby mohl nabyvatel užívat starou firmu, je nutné, aby zapsal do obchodního rejstříku nástupnický dodatek.

6.3.2 PŘEVOD OBCHODNÍ FIRMY PRÁVNICKÉ OSOBY

U převodu obchodní firmy právnické osoby je stejně jako u převodu fyzické osoby vyžadován projev vůle podnikatele s převodem obchodní firmy. K samotnému převodu typicky dochází prostřednictvím kupní nebo darovací smlouvy, což představuje stejný způsob a stejné podmínky převodu, které byly v případě převodu obchodní firmy fyzické osoby. Nelze však ani opomenout převod obchodního podílu. I v případě převodu podílu nastává změna vlastnických práv, a z tohoto důvodu lze hovořit o převodu.

6.4 ZMĚNA OBCHODNÍ FIRMY

Ke změně obchodní firmy může dojít na základě právních skutečností nebo na základě rozhodnutí podnikatele. Je tedy nutné rozeznat změnu povinnou a dobrovolnou. K samotné změně obchodní firmy dochází zpravidla na základě změny firemního kmene, změny firemního dodatku nebo změnou obchodní firmy jako celku. Změnu obchodní firmy může provést jak fyzická tak i právnická osoba.

6.4.1 ZMĚNA OBCHODNÍ FIRMY FYZICKÉ OSOBY

V případě změny fyzické osoby podnikatele mohou být důvody, které podminují zápis změny do obchodního rejstříku tyto:

- Změna jména a příjmení fyzické osoby,
- Doplnění jména a příjmení fyzické osoby,
- Změna místa podnikání,
- Změna předmětu podnikání.

6.4.2 ZMĚNA OBCHODNÍ FIRMY PRÁVNICKÉ OSOBY

Jak bylo uvedeno výše, změnu obchodní firmy může provést i právnická osoba, která je zapsaná v obchodním rejstříku. Důvody, které jsou podmínkou zápisu změny do obchodního rejstříku, mohou být například tyto:

- Smrt společníka nebo osoby, která je součástí obchodní firmy,
- V případě ukončení účasti společníka nebo jiné osoby v obchodní firmě,

- Změnou právní formy právnické osoby,
- Odvolání souhlasu s užíváním jména v obchodní firmě právnické osoby,

Proto, aby mohla právnická osoba provést změnu, je nutné, aby změnila společenskou smlouvu nebo stanovy. Až po přijetí rozhodnutí o změně společenské smlouvy nebo stanov může být podán návrh na zápis změny obchodní firmy do obchodního rejstříku. Změna obchodní firmy je účinná ode dne zapsání změny do obchodního rejstříku.

7 PRÁVNÍ OCHRANA OBCHODNÍ FIRMY

Právní ochrana obchodní firmy nastává v situaci, kdy nějaká osoba „rušitel“ naruší práva podnikatele, která jsou zákonem stanovena. Zákon č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ) rozlišuje ochranu obchodní firmy na absolutní a relativní.²⁴ Výše zmíněný zákon chrání slovní podobu obchodní firmy, a to z důvodu, že obchodní firmu právnické osoby tvoří její název, který má za úkol odlišit navzájem od sebe jednotlivé právnické osoby. V případě obchodní firmy fyzické osoby je klíčové pro správnou identifikaci osobní jméno a příjmení, z toho důvodu je také důležité od sebe odlišit jednotlivé fyzické osoby.²⁵

Primární ustanovení ochrany obchodní firmy je zakotveno v ustanovení § 424 NOZ: „*Obchodní firma nesmí být zaměnitelná s jinou obchodní firmou ani nesmí působit klamavě.*“ Jsou tedy stanovena pravidla pro tvorbu obchodní firmy, která jsou představována zákazem zaměnitelnosti a zákazem klamavosti. Nejčastějším druhem zásahu do práv podnikatele k obchodní firmě je zaměnitelnost obchodní firmy s nějakou jinou obchodní firmou, ochrannou známkou nebo doménovým názvem. Aby se případným sporům předešlo, provádí rejstříkové soudy preventivní přezkum pokaždé,

²⁴ VEČERKOVÁ, E. In: D. ONDREJOVÁ. *Nástin obchodního práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. s. 43. ISBN 978-80-210-7417-0.

²⁵ § 77 zákona č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 23. 1. 2017].

když je podán návrh na zápis do obchodního rejstříku.²⁶ Preventivní přezkum je dán z úřední povinnosti. Důležitou roli zde také hraje aposteriorní přezkum, který je soudem prováděn pouze na návrh žalobce.

7.1 ABSOLUTNÍ OCHRANA OBCHODNÍ FIRMY

Absolutní ochrana obchodní firmy je zakotvena v § 423 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ): „*Kdo byl dotčen ve svém právu k obchodní firmě, má stejná práva jako při ochraně před nekalou soutěží.*“ Absolutní ochrana se projevuje proti všem subjektům (erga omnes), které by nějakým způsobem zasáhli do práva podnikatele, které má ke své obchodní firmě. Podnikatel, který byl dotčen na svých právech, se může u soudu domáhat ochrany proti každému, kdo nějakým způsobem zasáhl do jeho práv. Není tedy důležité, zda rušitel práva je podnikatel či nikoli a také není předmětné, zda se tak děje v rámci hospodářské soutěže či nikoliv.²⁷ Podnikatel je dotčen na svém právu k obchodní firmě v situaci, kdy někdo jiný užívá stejné nebo podobné označení obchodní firmy, jako dotčený podnikatel. Poškozený podnikatel má právo vyloučit subjekt z užívání jeho jména. Pasivně legitimována může být jak fyzická, tak i právnická osoba, která se jakýmkoliv způsobem dotkla podnikatelových práv k obchodní firmě, a to i v situaci, kdy je rušitelem práva podnikatel či nikoli. Tato ochrana obchodní firmy je konstruována na principu objektivní odpovědnosti, nezáleží tedy na zavinění rušitele.

7.2 RELATIVNÍ OCHRANA OBCHODNÍ FIRMY

Relativní ochrana představuje druhou formu ochrany obchodní firmy, která spočívá v ochraně v rámci nekalé soutěže. Právní opora nekalé soutěže je zakotvena v § 2976 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ). Tuto formu ochrany obchodní firmy mohou tedy využít osoby, které byly nějakým způsobem dotčeny na svých

²⁶ KOŽIAK, J. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 71. ISBN 978-80-210-6420-1.

²⁷ DEVÁTÝ, S a P. TOMAN. *Ochrana dobré pověsti a názvu právnických osob*. 2. vyd. Praha: Linde, 2001. s. 91. ISBN 80-7201-297-5.

právech ke své obchodní firmě nekalou soutěží rušitelem.²⁸ Aby bylo možné uplatnit relativní ochranu obchodní firmy, je nutné, aby jednání rušitele naplnilo podmínky, které jsou stanovené v ustanovení § 2976 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ): „*Kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se nekalé soutěže.*“ Z výše uvedeného ustanovení je patrné, že podmínkami představující nekalou soutěž, jsou jednání, které jsou v rozporu s dobrými mravy a s jednáním, jenž přivodí újmu v hospodářském styku.

První podmínka relativní ochrany obchodní firmy se naplní v okamžiku, kdy k deliktnímu jednání dojde v hospodářském styku. Hospodářský styk je stykem, k němuž byl dán podnět jakoukoliv podnikovou činností, tedy činností, která směřuje k trvalému zdroji příjmů zhodnocováním zboží nebo výkonů.²⁹

Druhá podmínka je naplněna v momentě, kdy jednání odporuje dobrým mravům soutěže. Podle judikatury Nejvyššího soudu je problematika dobrých mravů vylíčena takto: „*dobré mravy netvoří uzavřený normativní systém. Jsou spíše měřítkem etického hodnocení konkrétních situací a jejich souladu s obecně uznávanými pravidly slušného a poctivého jednání. Proto rozpor s dobrými mravy je třeba posuzovat v každém případě individuálně a s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem jednání účastníků v příslušném období a jejich tehdejšímu postavení.*“³⁰ Je tedy dovoleno vše, co nezakazuje právní úprava nekalé soutěže a normy ostatních právních odvětví.

Poslední podmínkou nekalé soutěže je naplněna v situaci, kdy jednání je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům. Újma může být majetková, tak i nemajetková. U relativní ochrany obchodní firmy není nutné, aby k zásahu do práv podnikatele

²⁸ VEČERKOVÁ, E., J. POKORNÁ., E. VEČERKOVÁ a kol. *Firemní právo v České republice: vývoj a srovnání s Německem a Slovenskem*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 108. ISBN 978-80-210-6566-6.

²⁹ VEČERKOVÁ, E. *Nekalá soutěž a reklama (vybrané kapitoly)*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2005. s. 95. ISBN 80-210-3607-9.

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 3. 2006, sp. zn. 32 Cdo 1230/2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 1. 2017].

k obchodní firmě skutečně došlo, postačuje pouhá možnost, že případné jednání může újmu způsobit.

Pro uplatnění ochrany obchodní firmy před nekalou soutěží je nutné, aby zmíněné tři podmínky byly splněny kumulativně. V situaci, kdy rušitel bude zasahovat do práv k obchodní firmě se bude nejčastěji aplikovat skutkové podstaty nekalé soutěže vyvolání nebezpečí záměny podle § 2981 a také parazitování na pověsti podle § 2982 zákona č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku (NOZ).³¹

7.2.1 VYVOLÁNÍ NEBEZPEČNÉ ZÁMĚNY

Právní úpravu nebezpečí záměny lze najít v ustanovení § 2981 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ), podle kterého je skutková podstata záměny naplněna užitím jména osoby nebo zvláštního označení závodu, které je již po právu užíváno jiným soutěžitelem. Podle současné právní úpravy postačuje, pokud je nebezpečí záměny pouze možné a nemusí k němu dojít. Základním principem vyvolání nebezpečí záměny spočívá ve vydávání soutěžitele na jiného soutěžitele, který díky tomuto jednání získá prospěch v hospodářské soutěži.³² Takovýmto typickým příkladem může být například použití označení obchodní firmy, která ve svém názvu zamění nějaké písmeno, a díky této drobné změně vznikne velmi podobný název, který již po právu užívá jiná obchodní firma.³³ V takovém to případě nastane situace, kdy narušitelova obchodní firma bude velmi snadno zaměnitelná s obchodní firmou podnikatele, kterému svědčí právo priority. Díky této záměně získá narušitel prospěch, který by s odlišnou obchodní firmou nezískal. Nebezpečí vyvolání záměny je objektivní, není tedy podstatné, zda rušitel věděl nebo měl vědět, zda jeho jednání způsobí vyvolání nebezpečí záměny.

³¹ VEČERKOVÁ, E. In: J. BEJČEK., P. HAJN a J. POKORNÁ. *Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo*. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2014. s. 137. ISBN 978-80-7400-547-3.

³² LOCHMANOVÁ, L., A. ROZEHNAL. *Obchodní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 85. ISBN 978-80-524-1 .

³³ SMEJKAL, V. *Nekalá soutěž na internetu. Právní rádce*. 2002, číslo 2, s. 11. ISSN 1210-4817.

7.2.2 PARAZITOVÁNÍ NA POVĚSTI

Parazitování na pověsti je zakotveno v ustanovení § 2982 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ), jako: „*zneužití pověsti závodu, výrobku nebo služby jiného soutěžitele umožňující získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl.*“ K tomu, aby byla skutková podstata parazitování na pověsti naplněna, je potřeba úmyslu, který nemusí úspěšně dosáhnou svého záměru, ale postačuje jeho zamýšlení.

Podmínkou ochrany proti parazitování na pověsti je dobrá pověst, která je představována „značkou“. Tato „značka“ zaručuje spokojenost zákazníků jakousi pomyslnou zárukou kvality. Získání dobré pověsti je cílem každého podnikatele, díky získání dobré pověsti, může podnikatel získat lepší postavení na trhu, což má také pozitivní vliv na samotnou hodnotu obchodní firmy. Získání dobré pověsti není tedy záležitostí krátkého časového úseku, ale spíše dlouhodobého úsilí.³⁴

Hlavním účelem parazitování na pověsti je úmysl rušitele získat pro sebe prospěch na úkor soutěžitele. Rušitel by tak nezískal na prospěchu, kterého by nabyl parazitováním na pověsti soutěžitele. Typickým příkladem parazitování na pověsti může dojít za situace, kdy rušitel uvádí výkon své podnikatelské činnosti do souvislosti s pověstí soutěžitele.

7.3 PŘEDREGISTRACE OBCHODNÍ FIRMY

Podnikatel má možnost k zajištění ochrany obchodní firmy před zápisem do obchodního rejstříku využít institut předběžného zápisu tzv. předregistraci obchodní firmy. Tato ochrana je zakotvena v ustanovení § 48 odst. 2 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (RZ): „*Navrhnou-li to všichni zakladatelé, zapíše rejstříkový soud do obchodního rejstříku obchodní firmu (dále jen „firma“)* řádně založené obchodní korporace; přílohou návrhu je zakladatelské právní jednání. *Není-li podán návrh na zápis obchodní korporace, jejíž zakladatelé o zápis*

³⁴ ONDREJOVÁ, D. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku: komentář*. Vyd.1. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 178. ISBN 978-80-7400-522-0.

firmy požádali, do 1 měsíce od zápisu firmy, rejstříkový soud firmu vymaže.“ Hlavní účel tohoto institutu spočívá v zajištění názvu na předem stanovenou dobu. Pro využití tohoto institutu je nezbytné, aby zakladatelé provedli všechny potřebné kroky, které vedou ke vzniku.

Rejstříkový soud prověřuje, zda v návrhu na předběžný zápis názvu je právnická osoba řádně založena a zda požadovaný název není nikterak zaměnitelný s již existujícím zapsaným jménem, popřípadě zda není zvolený název klamavý.³⁵ Není však úplně vyloučená možnost zaměnitelnosti, jelikož rejstříkový soud neprovádí zkoumání zaměnitelnosti tak důkladně, jak by bylo potřeba.

7.4 MIMOSOUDNÍ OCHRANA

I v případě, kdy podnikatel provede veškeré kroky k tomu, aby jeho obchodní firma nebyla zaměnitelná s jinou obchodní firmou, nelze zcela vyloučit, že by k záměně obchodních firem nemohlo někdy v budoucí době dojít. Když podnikatel zjistí, že nějaká osoba užívá stejný nebo podobný název jeho obchodní firmy zapsané v obchodním rejstříku, měl by podnikatel, který používá název obchodní firmy po právu vyzvat bez zbytečného odkladu narušitele k nápravě tohoto závadného stavu.

Vynaložené úsilí podnikatele pro nápravu formou mimosoudní obrany má pozitivnější dopad jak na finanční tak i na časovou stránku, a to z důvodu náročnosti soudního řízení. Podnikatel vyzve písemnou formou rušitele na adresu jeho sídla. Výzva v případném soudním sporu může být považována za předžalobní výzvu podle ustanovení § 142 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (OSŘ), a v situaci, kdy podnikatel bude mít v případném sporu úspěch, bude mu soudem přiznána náhrada nákladů řízení. Výzva podnikatele vůči rušiteli by měla obsahovat předmět porušování práva k obchodní firmě, výzvu zanechání se protiprávního jednání a také pohružku soudním řízením. V případě, kdy rušitel svého jednání nezanechá, podá podnikatel žalobu k soudu. Pokud je podnikatelovo subjektivní právo k jeho obchodní firmě nějakým způsobem ohroženo,

³⁵ § 90 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15. 1. 2017].

může prostřednictvím svépomoci, která je zakotvena v ustanovení § 14 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ), odvrátit hrozící zásah jiné osoby. Zmíněné ustanovení svépomoci obsahuje dvě skutkové podstaty. První odstavec zmíněného § 14 předpokládá ohrožení práva a opožděnost zásahu veřejné moci. Druhý odstavec téhož paragrafu vyjadřuje bezprostřední ohrožení práva neoprávněným zásahem. Svépomoc by bylo možné využít například v situaci, kdy zaměnitelná obchodní firma rušitele vylepí reklamní plakáty, které by způsobily podnikateli, který užívá označení obchodní firmy po právu újmu. Podnikatel by měl právo díky institutu svépomoci reklamní plakáty shrnout.

7.5 SOUDNÍ OCHRANA

V situaci, kdy dotčený podnikatel neuspěje v rámci mimosoudní ochrany, a je stále dotčen na svých právech k obchodní firmě, má k ochraně svých práv k dispozici právní nástroje, prostřednictvím kterých se může dovolat provedení nápravy. Těmito nástroji jsou prostředky jak soukromoprávní, tak i veřejnoprávní. Mezi soukromoprávní prostředky patří prostředky absolutní a relativní ochrany, které byly vysvětlené na začátku této kapitoly. Podnikatel může podat níže uvedené druhy žalob.

7.5.1 ŽALOBA NA ZDRŽENÍ SE JEDNÁNÍ

Tento druh žaloby má preventivní povahu. Žaloba na zdržení jednání může jednak směřovat proti protiprávnímu jednání, které zatím nevyvolalo nepříznivé důsledky, ale je vysoká pravděpodobnost, že tyto důsledky v budoucnu vyvolá, nebo může směřovat proti pokračování v jednání, které již nepříznivé důsledky vyvolalo. Tato žaloba je podávána v situaci, kdy osoba která je na svých právech dotčena a požaduje, aby se rušitel zdržel svého jednání vůči obchodní firmě. Nejvyšší soud stanovil, že: „*povinnost zdržet se určitého jednání lze upínat jen k takovému jednání, u kterého existuje nebezpečí, že by v budoucnu mohlo být opakováno...*“³⁶ Žalobu proti zdržení se jednání, nelze uplatňovat vůči podnikateli zapsanému do obchodního rejstříku, jenž svým jednáním zasahuje do práv podnikatele, který užívá obchodní firmu po právu,

³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 32 Odo 1568/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18. 1. 2017].

jelikož po něm nelze požadovat, aby fakticky upustil od užívání své obchodní firmy, protože podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku je povinen vystupovat pod svou obchodní firmou. Žalobní nárok neboli petit zdržovací žaloby nesmí být formulován příliš úzce, jelikož by žalovanému stačilo nepatrně změnit své jednání a v protiprávním jednání by mohl nadále pokračovat. V situaci, kdy by byl žalovací nárok formulován příliš široce, mohl by soud žalobu pro neurčitost odmítnout.³⁷ Je tedy velmi důležité správně zformulovat žalobní nárok žaloby na zdržení se jednání.

7.5.2 ŽALOBA NA VYDÁNÍ BEZDŮVODNÉHO OBOHACENÍ

Bezdůvodné obohacení představuje obohacení bez spravedlivého důvodu, které je zakotveno v § 2991 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (NOZ). Hlavním cílem tohoto právního institutu je navrácení veškerého majetkového prospěchu, který rušitel nabyl bez právního důvodu. V situaci, kdy jednáním dojde k bezdůvodnému obohacení se a tím porušení práv podnikatele k obchodní firmě, bude toto jednání posouzeno jako protiprávní užití cizí hodnoty. Žalobce nemá z čeho vycházet, protože pouze žalovaný ví, o kolik se neoprávněným užitím obohatil, tedy jaký získal zisk. Z toho důvodu postačí, když v žalobním nároku bude uvedeno období, za které žalobce požaduje vydání bezdůvodného obohacení s uvedením veličiny propočtu, z nichž soud po doplnění údajů od žalovaného výši obohacení odvodí. Je tedy problematické správně určit výši bezdůvodného obohacení.³⁸

7.5.3 ŽALOBA NA ODSTRANĚNÍ ZÁVADNÉHO STAVU

Hlavním smyslem této žaloby je odstranění závadného stavu, který vznikl v minulosti a způsobil škodlivé následky pro podnikatele, jenž užívá obchodní firmu po právu. Nutnou podmínkou, pro uplatnění žaloby na odstranění závadného stavu je trvání protiprávního stavu, jak judikoval i Nejvyšší soud: „Z povahy věci vyplývá, že odstraňovací nárok, na rozdíl od nároku zdržovacího, je vždy vázán na hmotněprávní

³⁷ HRUDA, O. *Vynucování právní úpravy nekalé soutěže*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013. s. 58. ISBN 978-80-210-6520-8.

³⁸ ONDREJOVÁ, D. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. s. 110. ISBN 978-80-7357-505-2.

*podmínku, že protiprávní stav již nastal a pramen účinku nekalosoutěžního jednání trvá.*³⁹ Nelze tento druh žaloby použít, v situaci, kdy pouze hrozí protiprávní jednání. Žalobu lze tedy uplatnit v případě, kdy je zápis v obchodním rejstříku shodný nebo zaměnitelný s jinou obchodní firmou. K odstranění tohoto závadného stavu není určen příslušný rejstříkový soud, ale žalovaný. Soud při rozhodování o nápravě zkoumá, zda dotčený podnikatel (žalobce), uplatnil svůj nárok bezprostředně po vzniku závadného stavu, nebo tento stav toleroval.

V situaci, kdy žalobce uplatní svůj nárok bezprostředně po vzniku závadného stavu, soud pravděpodobně přistoupí k zákazu používání stejného, nebo podobného označení a žalovaný je nucen svou obchodní firmu změnit. Soud může stanovit tři různé podoby odstranění závadného stavu. V prvním případě se může jednat o redukci firmy, prostřednictvím vypuštění její závadné části (redukce výpustkou). Tuto formu zvolí soud v případě, kdy obchodní firma obsahuje ještě další část, která je schopna být samostatnou obchodní firmou. Dojde tedy k odstranění problematického slova. Odstranění závadného stavu může také dojít rozšířením obchodní firmy o novou část (rozšíření dodatkem). Obchodní firma se doplní o další slovo, které si zvolí sama žalovaná strana. Poslední podobou odstranění závadného stavu je volba zcela jiné firmy (změna obchodního jména v užším slova smyslu). Je zde tedy zvolen zcela nový název obchodní firmy, který nesmí obsahovat totožná slova, která byla obsažena v původním názvu. Nový název obchodní firmy si opět zvolí sám žalovaný. Na provedení veškerých změn stanoví soud přiměřenou lhůtu.

Dotčená osoba na svých právech musí formulovat žalobní nárok tak, aby z něj bylo patrné jakým způsobem má žalovaná strana změnit svou obchodní firmu, aby již nedocházelo k zaměnitelnosti či klamavosti s jinou obchodní firmou.

7.5.4 ŽALOBA NA POSKYTNUTÍ PŘIMĚŘENÉHO ZADOSTIUCINĚNÍ

Prostřednictvím této žaloby kompenzuje rušitel podnikateli skutečnou materiální újmu, která vznikla neoprávněným užíváním obchodní firmy. Náhradu škody může

³⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2006, sp. zn. 32 Odo 1370/2005 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 25. 1. 2017].

požadovat pouze osoba, které vznikala škoda. Škoda je představována újmou na jmění, která může být představována skutečnou škodou nebo ušlým ziskem. Judikát Nejvyššího soudu na tuto problematiku nahlíží takto: „za škodu se považuje majetková újma vyjádřitelná v penězích. Skutečná škoda znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí. Ušlým ziskem je pak újma spočívající v tom, že u poškozeného nedojde k rozmnožení majetkových hodnot, ačkoliv se to s ohledem na pravidelný běh věcí dalo očekávat.“⁴⁰ V žalobním nároku musí být přesně stanovena výše škody, která vznikla. Soud nemůže dle svého uvážení stanovenou výši škody nikterak zvyšovat či snižovat.

PRAKTICKÁ ČÁST

8 POROVNÁNÍ STARÉ A SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

8.1 OBCHODNÍ FIRMA PODLE STARÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, upravoval postavení podnikatelů v obchodních závazkových vztazích a vztazích s podnikáním souvisejích. V situaci, kdy některé otázky nebylo možné řešit podle obchodního zákoníku, řešily se tyto otázky prostřednictvím zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku. Stará právní úprava rozdělovala právnické osoby do tří skupin podle toho, zda se zapisovali či nezapisovali do obchodního rejstříku a bylo stanoveno, co je jejich obchodním jménem. U fyzických osob byly stanoveny pouze dva druhy dodatků, kterými byly dodatek osobní a věcný. Chyběla také zásada zákazu klamavosti obchodní firmy či mírnější regulace zaměnitelnosti, představována uvedením jiného sídla právnických osob za předpokladu, že tyto právnické osoby provozují svou činnost v tomtéž nebo jiném

⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 986/2001 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30. 1. 2017].

zaměnitelném oboru. V případě fyzických osob postačilo k odlišení, pokud se uvedlo jiné místo podnikání.⁴¹

Výrazné změny v právní úpravě obchodní firmy přinesla novelizace, která byla účinná od 1. 1. 2001. Jednalo se o zákon č. 370/2000 Sb., který upravoval zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti, zákon č. 15/1998 Sb., o komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, a také zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

8.2 SYSTEMATIKA NOVÉ ÚPRAVY OBCHODNÍ FIRMY

Díky několikaleté plánované soukromoprávní rekodifikaci došlo mimo jiné ke zrušení občanského a obchodního zákoníku a jejich nahrazení jednotným soukromoprávním kodexem, konkrétně zákonem č. 89/2012, Sb., občanského zákoníku (NOZ), který řeší základní otázky občanského, rodinného i obchodního práva.

Obecná právní úprava obchodní firmy je od 1. ledna 2014 zakotvena v zákoně č. 89/2012, Sb., občanského zákoníku (NOZ). Obchodní firma je v tomto zákoně upravena konkrétně v části první (obecná část), hlavě druhé (osoby) a v díle pátém upravující postavení podnikatele. Takovéto systematické uspořádání obchodní firmy je pochopitelné, protože obchodní firma je institutem spojeným pouze s osobou podnikatele. Není proto dobré umisťovat tento institut mezi obchodní společnosti a družstva.

Nový občanský zákoník upravuje obchodní právo obecně, je však nutné si uvést i další speciální právní normy, které se vztahují na odvětví firemního práva. Těmito speciálními normami jsou především zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, který obsahuje různé odlišnosti, speciality a odchylky od obecné právní úpravy obsažené v NOZ, a také zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, který upravuje zápis obchodní firmy do obchodního rejstříku.

⁴¹ ŠTENGLOVÁ, I., S. PLÍVA., M. TOMSA a kolektiv. *Obchodní zákoník: komentář*. 12.vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 28. ISBN 978-80-7400-055-3.

Podstata současné právní úpravy firemního práva je zakotvena v ustanovení § 423 až 428 zákona č. 89/2012, Sb., občanského zákoníku (NOZ). Nelze však ani opomenout § 422 téhož zákona, který upravuje jednání podnikatele, jenž nemá obchodní firmu. Jednotlivé změny v institutech firemního práva, staré a nové právní úpravy jsou znázorněny v této tabulce:

Tabulka 1: Změny v institutech firemního práva

Právní institut	NOZ	ObchZ
Definice obchodní firmy	§ 423 odst. 1	§ 8 odst. 1
Zásada priority	§ 423 odst. 2 , věta první	-
Úprava nároků z porušení práv k firmě	§ 423 odst. 2 , věta druhá	§ 12
Zákaz zaměnitelnosti a klamavosti	§ 424	§ 10
Firma fyzické osoby	§ 425	§ 9
Koncernová firma	§ 426	§ 11, odst. 6
Stará firma	§ 427	§ 11, odst. 1 -4
Použití jména fyzické osoby ve firmě	§ 428	§ 11, odst. 5
Označení podnikatelů, kteří nemají firmu	§ 422	§ 8 odst. 2
Zásada užívání firmy	-	§ 8 odst. 1

Zdroj⁴²

⁴² Jiří Hazuka, 2016 (vlastní řešení)

Tato změna souvisí s novou koncepcí soukromého práva, která oblast podnikání rozděluje na základní otázky, jenž souvisí s podnikáním, ale především se vážou na osobu podnikatele. Nová právní úprava chápe obchodní firmu jako práva majetková nikoliv jako práva osobní, toto nové nahlížení na obchodní firmu se projevilo například při úpravě převodu firmy, kdy se může převést firma i bez převodu podniku.

Z původní právní úpravy se převzala definice obchodní firmy až s tím rozdílem, že obchodní zákoník definoval obchodní firmu jako jméno. Současná právní úprava zakotvená v § 123 zákona č. 89/2012, Sb., občanského zákoníku (NOZ) definuje nikoli jméno, ale název, jako jméno právnické osoby. Do nové právní úpravy, která je definována především zákonem č. 89/2012, Sb., občanského zákoníku (NOZ), se převzala s původního znění zákona možnost tvorby názvu, jenž nyní může obsahovat jméno jiného člověka. Na rozdíl od staré právní úpravy, jenž spočívala v tom, že název obchodní firmy může obsahovat jméno společníka nebo člena obchodní firmy, je nová právní úprava v tomto směru volnější a podle § 133 odst. 1 NOZ je dovoleno, aby název mohl obsahovat jméno každého člověka, který má s obchodní firmou zvláštní vztah.

V NOZ není již výslovně zakotvena zásada firemní povinnosti, tedy povinnost podnikatele činit veškerá jednání pouze pod svou firmou, což způsobuje značné výkladové problémy. Dochází také ke změnám v koncernové firmě. V tomto institutu je zrušen tíživý koncernový dodatek, jenž je nově nahrazen povinností zajistit u koncernové firmy uvedení společného prvku, který rozliší koncernové firmy. Mění se také pravidla užívání firmy, kterou vlastník nabyt od právního nástupce. Zákon č. 89/2012, Sb., občanského zákoníku (NOZ), také obsahuje nejasnou regulaci souhlasů k užívání firmy a navíc zatěžuje nástupnictví k obchodní firmě nástupnickými dodatky.

8.3 POJETÍ OBCHODNÍ FIRMY

Díky rekodifikaci soukromého práva došlo k zásadním změnám v terminologii soukromoprávních institutů. Přestože je pojem obchodní firma laickou veřejností dlouhodobě nepochopen a bývá často zaměňován s podnikem či se subjektem podnikatele, zákonodárce zvolil v jejím případě cestu právní kontinuity a jeden

z důležitých identifikátorů podnikatelů zapsaných do obchodního rejstříku stále označuje jako obchodní firmu. Může tedy i po účinnosti zákona č. 89/2012, Sb., občanského zákoníku (NOZ), hovořit o firemním právu. „*Obchodní firma je jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku.*“⁴³ Definice obchodní firmy, která je obsažená v NOZ téměř doslovně kopíruje definici, jež byla obsažena v obchodním zákoníku. Hlavní změnou v této definici je nahrazení pojmu „*název*“ za pojem „*jméno*“. Blíže je toto nahrazení popsáno výše.

Právní normy firemního práva se nadále aplikují také v případě osob, které nejsou zapsány do obchodního rejstříku. Tyto osoby fakticky nevykonávají podnikatelskou činnost. Naopak na ostatní subjekty právních vztahů se ustanovení firemního práva přímo nevztahují (fyzické osoby a právnické osoby nezapsané v obchodním rejstříku, územní samosprávné jednotky nebo stát).

Zásadní změnou prošel samotný charakter práva k obchodní firmě, jež není na první pohled patrný z textu zákona. Zákonodárce popisuje tuto změnu charakteru práva k obchodní firmě v důvodové zprávě k novému občanskému zákoníku: „*Koncepčně dochází k významnému posunu, který je do značné míry již dnes předjímaný obchodní a podnikatelskou praxí. Právo k obchodní firmě se nechápe výlučně jako právo osobní, ale spíše jako právo majetkové; proto je firma víc uvolněna pro majetkové dispozice, ať již se uskuteční samostatně, nebo v rámci obchodního závodu, se kterým je spojena.*“⁴⁴

8.4 ZHODNOCENÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY

V případě stručnosti právní úpravy starého obchodního zákoníku a nové právní úpravy, představované novým občanským zákoníkem, dochází k zestručnění současné právní úpravy. Ta je nyní soustředěná do šesti paragrafů, obsahujících devět odstavců. Zákonodárce některá ustanovení vhodně vyřadil, jiná naopak chybí. Tato problematika bude přiblížena v rámci rozebrání jednotlivých problémů firemního práva níže.

⁴³ § 423 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 2. 2017].

⁴⁴ Důvodová zpráva k občanskému zákoníku č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. 2017 [2017-01-10].

Také došlo k vyřazení nesystematických ustanovení neupravující obchodní firmu. Lze tedy říci, že pozitivum nové právní úpravy je skutečnost, že v rámci jednotlivých paragrafů firemního práva nejsou stále nesystematicky umístěny odstavce upravující jednání podnikatele, který není zapsán v obchodním rejstříku a společné jméno více podnikajících osob.

Nová právní úprava představována novým občanským zákoníkem (NOZ) opouští zásadu vázanosti, která byla poměrně důležitá při tvorbě obchodní firmy fyzických osob. Přestože nová právní úprava nadále preferuje, aby fyzické osoby v rámci své obchodní firmy užívaly své úřední jméno a příjmení, není jim bráněno v tom, aby mohli u označení své firmy používat přezdívky, iniciály nebo zdrobněliny svého jména. Musejí však splnit podmínku, že bude zřejmé, že se nejedná o firmu právnické osoby. Tato změna je z mého pohledu pozitivním krokem, jelikož podnikatelé, kteří užívají pseudonym či jinou formu svého jména nikoliv úřední formu, budou projevovat vyšší zájem na ochraně svého označení. Mohlo by tedy dojít k nárůstu počtu podnikatelů, kteří se fakultativně zapíší do obchodního rejstříku a budou se muset řídit podle ustanovení firemního práva, což v důsledku přinese vyšší míru ochrany nejen pro podnikatele, ale i pro širokou veřejnost.

Zákonodárce také vzal do úvahy skutečnost, že v případě změny úředního jména se osoba podnikatele nemění a tudíž nedochází ke klamání zákazníků. Nový občanský zákoník (NOZ), tak vynechává povinnost fyzické osoby připojit k firmě dodatek obsahující nové jméno pro případ, že chce ve firmě užívat své dřívější jméno. Tento krok zákonodárců hodnotím kladně, jelikož firma fyzické osoby dodatkem s novým jménem nebude dodatkem prodlužována, zachová si svoji původní hodnotu a nebude zákazníky uvádět do případného omylu. Jediná povinnost podnikatele je tak představována změnou jména, který vhodným způsobem uveřejní, a to v obchodním rejstříku, na webových stránkách nebo e-mailovými zprávami.

Důležitou úpravu, kterou již nový občanský zákoník neobsahuje, je povinnost připojení dodatku o příslušnosti ke koncernu v případě, že několik podnikatelů je spojeno do podnikatelského seskupení a jejich jména nebo obchodní firmy obsahují shodné prvky. Tuto změnu, kterou zákonodárce udělal lze označit za kladnou, protože koncernový dodatek neměl žádný význam, znehodnocoval obchodní firmu a jeho

úprava dlouhodobě nebyla podnikatelskou veřejností ani soudy vůbec přijímána. Nový občanský zákoník také připouští možnost, aby totožné prvky členů podnikatelského seskupení byly obsaženy nejen v obchodní firmě, ale i v názvu právnické osoby, čímž bere do úvahy skutečnost, že podnikatel může náležet do podnikatelského seskupení, aniž by musel být zapsán v obchodním rejstříku.

Nový občanský zákoník také zachovává koncepci obchodního zákoníku, podle kterého se k dalšímu užití staré firmy zůstavitele vyžaduje souhlasu všech jeho dědiců. V situaci, kdy dědicové budou jednomyslně souhlasit s užitím staré firmy, může postačovat, aby jediný z dědiců i bez rozumného důvodu zablokoval používání staré firmy. Tato situace nastává v případě vyššího počtu dědiců. Přijde mi zjevně nespravedlivé, aby jeden dědic svým nesouhlasem mohl zabránit dalšímu používání staré firmy. Bylo by zajímavé vzít do úvahy možnost, že by byl vyžadován souhlas většiny dědiců. V případě majetkových dispozic s obchodní firmou je v první řadě nutno uvést, že firma je nově považována za věc. Zákonodárce promítl do nové koncepce převodu firmy jednu ze základních soukromoprávních zásad, kterou je zásada autonomie vůle. Nový občanský zákoník vypouští ustanovení podmiňující převod obchodní firmy současným převodem obchodního závodu či jeho části. Díky opuštění vázaného převodu firmy dojde podle mého názoru k častějším převodům obchodních firem. Z mého pohledu může být naopak negativní povinnost připojit údaj vyjadřující právní nástupnictví.

Ze staré právní úpravy představované obchodním zákoníkem jasně nevyplývalo, které osoby jsou aktivně legitimovány pro zahájení sporu v případě absolutní ochrany obchodní firmy. Nový občanský zákoník je naopak v tomto směru konkrétnější a stanovuje, kdo může být aktivně legitimován pro zahájení sporu. Absolutní ochranu může nárokovat pouze ten, kdo byl dotčen na svých právech garantovaných ustanoveními firemního práva, nikoli však různé podnikatelské a nepodnikatelské subjekty, které byly jakýmkoliv způsobem dotčeny na svých právech. Aktivní legitimitu bude mít nově i ten, do jehož práva k obchodní firmě bylo zasaženo jenom jednou.

Zákonodárce se v nové právní úpravě snažil řešit přetíženost rejstříkových soudů prostřednictvím delegace pravomoci na notáře, kteří mohou provádět zápisy do obchodního rejstříku. Tato skutečnost je podle mého názoru pozitivním krokem, jelikož,

by mohlo dojít ke zrychlení zápisů do obchodního rejstříku. Nejsem však schopen odhadnout, jaké procentuální zastoupení podnikatelů bude možnost zápisu notáři využívat, a zda skutečně dojde k zamýšlenému odlehčení rejstříkovým soudům a tím i k odstranění problému s pozdním prováděním zápisů do obchodního rejstříku.

8.5 PROBLÉMY VYVSTÁVAJÍCÍ S NOVOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU OBCHODNÍ FIRMY

Na rozdíl od obchodního zákoníku, ve kterém bylo jednoznačné ustanovení obsahující povinnost podnikatele činit právní úkony pod svou obchodní firmou, tak v novém občanském zákoníku tato forma ustanovení byla vypuštěna. V tomto kontextu je potřeba zmínit § 435 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve kterém je uvedeno, že: *„každý podnikatel musí uvádět na obchodních listinách a v rámci informací zpřístupňovaných veřejnosti prostřednictvím dálkového přístupu své jméno a sídlo.“* Zákonodárce použil legislativní zkratku jméno, jenž v sobě zahrnuje jméno a příjmení fyzické osoby či název právnické osoby, ne však firmu podnikatele. Přestože se jméno a příjmení fyzické osoby nebo název právnické osoby může shodovat s obchodní firmou podnikatele, nebude tomu tak vždy, proto povinnost právně jednat pod obchodní firmou nelze z daného ustanovení spolehlivě odvodit. Ale i přes to bude muset podnikatel nadále v souladu s obecně platnou zásadou firemní povinnosti povinen právně jednat pod svou obchodní firmou.

V případě souhlasu s užíváním staré firmy podle ustanovení § 427 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, může nastat situace, kdy podnikatel firmu vlastní, ale nesmí ji používat, což z hlediska zásady firemní povinnosti není možné. Tuto nepřesnost lze překlenout pouze výkladem, kdy se za okamžik nabytí vlastnictví firmy považuje okamžik právního jednání, jenž vede k nabytí firmy (například se může jednat o uzavření smlouvy o převodu obchodní firmy). Takový výklad se mi zdá nepřesný, protože k nabytí vlastnického práva k obchodní firmě dochází v okamžiku zápisu obchodní firmy do obchodního rejstříku. Výše zmíněné ustanovení nedělá rozdíl mezi právním nástupcem univerzálním a individuálním, a pouze obtížným výkladem lze dovodit, v jakých případech bude moci udělit souhlas sukcesor individuální,

a v jakých sukcesor univerzální. Proto si myslím, že tato problematika souhlasu s užíváním obchodní firmy by měla být preciznější.

Nový občanský zákoník vyžaduje připojení údaje, který vyjadřuje právní nástupnictví, a to ve všech případech nabytí firmy. Pokud se jedná o univerzální sukcesi považují údaj vyjadřující právní nástupnictví za užitečný. V případě, kdy se jedná o singulární sukcesi, si myslím, že svůj význam ztrácí. Domnívám se, že povinnost připojit údaj právního nástupnictví měl být zachován pouze v případě univerzální sukcese. U podnikatelů, kteří nabydou obchodní firmu prostřednictvím kupní smlouvy, budou zmíněné ustanovení obcházet a tento zákonem vyžadovaný údaj nebudou připojovat. Poté bude otázkou, jak se případně k takové praxi postaví rejstříkové soudy a notáři, kteří provádějí zápisy do obchodního rejstříku.

Kromě připojení nástupnického dodatku vyžaduje nový občanský zákoník také souhlas s použitím jména třetí osoby v rámci obchodní firmy právnické osoby od člověka, k němuž má právnická osoba zvláštní vztah. Je tak rozšířen okruh osob, od kterých je souhlas vyžadován. Toto právní ustanovení, které je zakotvené v § 133 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, sebou přináší několik nových výkladových problémů. V ustanovení upravující udělení souhlasu s užíváním jména člověka ve firmě právnické osoby není patrné, zda v případě smrti osoby, jejíž jméno je užito v obchodní firmě právnické osoby neudělil souhlas s užitím svého jména, mohou udělovat za zákonem stanovených podmínek pouze potomci první generace, potomci generace druhé, a také, kdo bude moci udělit souhlas v případě, kdy již nebude naživu nebo nebude existovat žádná osoba, která je ze zákona oprávněna udělit souhlas s užitím jména ve firmě právnické osoby.

Pozitivní na nové právní úpravě je fakt, že výslovně upravuje možnost odvolání souhlasu s užitím jména v obchodní firmě právnické osoby. Uvádí zákonné podmínky a důvody, pro které, může být souhlas odvolán. Přestože problematika udělování a odvolávání souhlasu s užíváním jména třetí osoby v obchodní firmě právnické osoby prošla značnými změnami a je nyní upravena podrobněji, myslím si, že se nový občanský zákoník v případě odvolávání souhlasu nedostatečně vyrovnává s rozdílem, který je mezi osobními a kapitálovými společnostmi.

ZÁVĚR

Analýzou právní úpravy obchodní firmy podle nového občanského zákoníku, které jsem se v mé bakalářské práci věnoval, jsem dospěl k závěru, že rekodifikace odstranila řadu úskalí, které nedostatečně řešila stará právní úprava představovaná obchodním zákoníkem.

Podrobným popsáním obchodní firmy dle nového obchodního zákoníku a porovnání se starou právní úpravou mohu konstatovat, že rekodifikace soukromého práva přinesla velké množství změn, které mají jak pozitivní, tak i negativní dopad na firemní právo. I přes několikaleté přípravy této rekodifikace se zákonodárci nepodařilo odstranit veškeré úskalí právní úpravy obchodní firmy, a to zřejmě z důvodu rozsáhlosti tohoto právního předpisu. Nyní se pokusím nastínit hlavní pozitiva, a negativa, ke kterým jsem došel při zpracování bakalářské práce.

Za hlavní pozitivum považuji posílení majetkové povahy práv k obchodní firmě. Současná právní úprava nahlíží na obchodní firmu jako na věc, se kterou může být prováděna dispozice jako s jakoukoliv jinou věcí. Toto právní nahlížení na obchodní firmu sebou také přineslo uvolnění v oblasti převodu obchodní firmy, které bylo ve firemním právu žádoucí již dlouhou dobu. Nyní může být obchodní firma předmětem prodeje, zástavy či převodu. Za pozitivum mohu také uvést zanechání právní zásady vázanosti při tvorbě fyzických osob, která hrála důležitou roli při tvorbě obchodní firmy fyzických osob. Hlavní prvek této zásady lze spatřit v tom, že podnikatel, fyzická osoba, musela užít ve firemním kmenu obchodní firmy své jméno a příjmení. Z podrobného rozboru současné právní úpravy mohu uvést za pozitivum zrušení povinnosti připojit koncernový dodatek. V neposlední řadě je také z mého pohledu dobré zmínit možnost delegace části pravomocí rejstříkové agendy na notáře.

Právní úprava obchodní firmy uvedená v obchodním zákoníku je na první pohled stručná, jelikož obsahuje pouze pět paragrafů. Skutečností však je, že tento důležitý institut je regulován mnoha dalšími právními předpisy. Takovéto množství právních předpisů, které reguluje obchodní firmu, však působí dojmem roztržitosti a do jisté míry i nejednotností celé právní úpravy, což z mého pohledu je negativní. Za nedostatek nové právní úpravy také považuji požadavek NOZ na předchozí souhlas

právního předchůdce nebo právního nástupce s nabytím obchodní firmy. Podrobným zpracováním obchodní firmy dle nového občanského zákoníku, které bylo cílem mé bakalářské práce, mohu konstatovat, že zákonodárce zcela nevyužil potenciálu, kterým mohl prostřednictvím rekodifikace soukromého práva učinit, a naopak v novém občanském zákoníku se vyskytují výkladové nesrozumitelnosti.

Ve své bakalářské práci jsem se pokusil shrnout problematiku obchodní firmy, která díky rekodifikaci soukromého práva prošla značnými změnami. Po důkladném rozboru firemního práva si myslím, že novou občanskoprávní úpravou došlo, oproti původní úpravě zastoupené ObchZ, k řadě koncepčních zlepšení. Firemní právo i po nabytí účinnosti NOZ obsahuje jisté nedostatky v oblasti obchodní firmy, které mohou v praxi přivodit potíže. Je tedy zřejmé, že firemní právo je a zřejmě ještě bude značně ovlivňované soudními rozhodnutími, které stanoví požadovanou míru právní jistoty.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BEJČEK, J. *Základy obchodního práva v Evropě: (učební texty)*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4957-4.
- ŠVESTKA, J a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek I, (§1 až 654)*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-370-8.
- DEVÁTÝ, S. a P. TOMAN. *Ochrana dobré pověsti a názvu právnických osob*. 2. vyd. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-297-5.
- DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Polygon, 2002. ISBN 80-7273-071-1 .
- ŠTENGLOVÁ, I., S. PLÍVA., M. TOMSA a kolektiv. *Obchodní zákoník: komentář*. 12. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-055-3.
- BEJČEK, J., K. ELIÁŠ a P. RABAN. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 5. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-337-0.
- ČERNÁ, S. *Sbírka příkladů z obchodního práva*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-945-8.
- HRUDA, O. *Vynucování právní úpravy nekalé soutěže*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6520-8.
- ONDREJOVÁ, D. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-505-2.
- ELIÁŠ, K., J. POKORNÁ a T. DVORÁK. *Kurs obchodního práva: obchodní společnosti a družstva*. 6. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-048-5.
- LOCHMANOVÁ, L. *Základy obchodního práva*. 2. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2011. ISBN 978-80-7418-114-6.
- ONDREJOVÁ, D. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-505-2.
- PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku: (s přihlédnutím k evropskému právu)*. 3. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-86395-99-5.
- PELIKÁNOVÁ, I. *Obchodní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-714-8.
- POKORNÁ, J. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-491-8.

DVOŘÁK, T. *Osobní obchodní společnosti ve světle rekodifikace českého obchodního práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-755-1.

DVOŘÁK, T. *Osobní obchodní společnosti*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-383-6.

VYCHOPENĚ, J. *Společnost s ručením omezeným z účetního a daňového pohledu*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-043-2.

HEJDA, J. *Společnost s ručením omezeným*. Olomouc: ANAG, 2014. ISBN 978-80-7263-870-3.

BARTOŠÍKOVÁ, M a I. ŠTENGLOVÁ. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-734-0.

Nový občanský zákoník: zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. Právo a management. ISBN 978-80-87974-01-8.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění: právní stav: 1. 7. 2002 s paralelním vyznačením změn k 1. 1. 2003. Praha: Newsletter, 2002. Soubor předpisů. ISBN 80-86394-67-0 .

ELIÁŠ, K. a M. SVATOŠ. *Nový občanský zákoník 2014: rejstřík: redakční uzávěrka 26. 3. 2012*. Ostrava: Sagit, 2012. ÚZ. ISBN 978-80-7208-920-8.

Zákon o obchodních korporacích: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-537-5.

SCHELLE, K aj. TAUCHEN. *Občanské zákoníky: kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů*. Ostrava: Key Publishing, 2012. ISBN 978-80-7418-146-7.

Seznam použitých internetových zdrojů

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2008, sp. zn. 32 Odo 1568/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18. 1. 2017].

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2006, sp. zn. 32 Odo 1370/2005 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 25. 1. 2017].

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2006, sp. zn. 32 Cdo 1230/2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 1. 2017].

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 986/2001 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30. 1. 2017]

§ 90 zákona č. 304/2013 Sb., *o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15. 1. 2017].

§ 77 zákona č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 23. 1. 2017].

§ 132 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 2. 1. 2017].

§ 423 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 2. 2017].

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* [online]. 2017 [2017-01-10]. Dostupné z : <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgez6obzfyq>

Novela č . 370/2000 k zákonu č. 513/1991 Sb. *Obchodní zákoník* [online]. 2017 [2017-01-20]. Dostupné z : <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayf6mzxgawto>

SEZNAM ZKRATEK

NOZ - Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

RZ - Zákon č. 304/2013 Sb. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

ZOK - Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

ObchZ - Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

SEZNAM SCHÉMAT A TABULEK

Seznam schémat

Schéma 1: Rozdělení rozštěpením 31

Schéma 2: Rozdělení odštěpením 32

Seznam tabulek

Tabulka 1: Změny v institutech firemního práva..... 46

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jiří Hazuka

Obor: Právo v podnikání

Forma studia: Prezenční

Název práce: Obchodní firma podle NOZ

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 44

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 25

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 10

Vedoucí práce: JUDr. Ing. Martin Kohout, Ph.D.